

קדושת ציון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו • דרישת ציון על טהרת הקודש
מופץ ב-20,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

תוכן הענינים

דבר העורך
הרב יהודה אפשטיין ד

דעת תורה
הגאון רבי עזרא אצטשווצר ב

עיונים בדרכי העבודה
הרב אליהו ברים יא

מסירות נפש על כיבוש א"י
בעקבי הצאן ז

יהודים, ישראלים ומה שביניהם
לקראת הועידה השנתית כב

עליות החסידים לא"י
הרב חיים פרידמן טז

צלי"ל לחם שעורים
הרב מנשה בן-יוסף כה

תשובה להשגה
הרב מנשה בן-יוסף כז

תורמים ומשתתפים
כל הפרטים לנדיבי הל"ב י

הועידה השנתית
של אגודת קדושת ציון לב

מגזין לגליון
הגליון החודשי ישירות בדואר כ

תכנית לימוד התנ"ך היומי
של אגודת קדושת ציון כו

הגאון רבי עזרא אלטשולר זצוק"ל

קשה" שסברו שעבודה קשה מאד היא לפעול על פרעה שיוציאם לחפשי אפי' אחר עידן ועידנין מועד מועדים:

והנה עברו רק שנים עשר חדש ועזר ה' כי הסכים פרעה שלא בטובתו לשחרר את ישראל ויצאו לחפשי ביד רמה.

ויסעו ויחנו עד כי באו למדבר פארן, וישלחו משם מרגלים לתור את ארץ כנען, ובהיות המרגלים בחזקת כשרות ויראי ה' אמר להם משה בקיצור "עלו זה בנגב וגו' וראיתם את הארץ מה היא וגו' והתחזקתם וגו'". אבל המרגלים בשובם מתור הארץ נתחמצו ויוציאו דבת הארץ ויאמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה', ורק יהושע וכלב מן התרים את הארץ ידעו את האמת ופרסמוה כי "טובה הארץ מאד מאד".

אך על התנאי שהתנה משה עם המרגלים באמרו "והתחזקתם" ובעלי הטעמים הציבו על המילה הזאת נגינה מעוררת מפני שהוא תנאי נחוץ, הוסיפו משה וכלב עתה עוד תנאי עיקר העיקרים "אך בה' אל תמרדו", ורק אז בטח "אל תראו את עם הארץ סר צילם מאליהם וה' אתנו אל תיראו".

וכל אשר כתבנו עד כאן הרי הוא פשוט וברור וכל תינוקות של בית רבן יודעים זאת:

הגאון ר' עקיבא איגר - מהמעוררים
לגאול את ארצנו מהעריבים

"בימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" אמר הנביא.

"בימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"

בגלות מצרים אחרי שמררו את חיי אבותינו ויועזקו וישמע אלקים את נאקתם ויזכר את בריתו. וישלח להם הגואל מרבע"ה. ויבא משה אל בני ישראל ויבשרם כי פקדם ה' וביד חזקה ישלחם פרעה לחירות, אבל יען כי כבר נפל רוח העם ולא האמינו כי ישועתם קרובה לבא, יש אמרו כי אמנם יוכל היות ברבות הימים יפעל משה על לב פרעה שירצה לשחררם, אבל כח אין לחכות כל כך מפני קושי השיעבוד הנורא ויציאו מפני זה מגאולה.

וייש אמרו שאם היה תקוה חזקה שישחררם פרעה לוא יהא אחר איזה שנים נחכה על הגאולה, אבל לא האמינו כלל כי יסכים פרעה למשה לשחרר ששים ריבוא אנשים העובדים אצלו עבודת פרך, עבודה קשה היא מאד לפעול על פרעה שיוציאם לחרות.

כמו שכתוב "ולא שמעו אל משה", יש שלא שמעו לו "מקוצר רוח" שאין להם ארץ רוח לחכות הרבה, ויש שלא שמעו אל משה "מעבודה

[*] "הגאון המופלא הנודע בשערי התורה, רבי עזרא אלטשולר זצ"ל, בעל מחבר הספר הנפלא 'תקנת עזרא' על מסכת מעילה... וברכה למעיינים ועמלי התורה, שברכשם כיד ד' הטובה עליהם ספר זה - יהיו זוכים לדובב שפתי הגאון הצדיק המובהק זצ"ל [לשון הגאון ר' זלמן רוטברג זצוק"ל - בראש מהדורת הספר 'תקנת השבים' מהגאון המהבר זצ"ל].

פורסם בירחון תורני "חכמי ליטא" עמודים ד' - ז'. - הירחון "בהשתתפות קבועה של רבני ליטא וגאוני הדור שליט"א", בעריכת הג"ר שמעון זאב בענגיס זצ"ל. בין הכותבים באותו ירחון: אביו הגאון רבי זלמן ראובן בענגיס זצ"ל גאב"ד העדה החרדית בירושלים.

עשתה ההשגחה עלינו טובה, כי אחרי מלחמת העולם האיומה, התיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד - להשיב לעמנו ארץ אבותינו תחת אפוסרופסות אנגליא ע"י הצהרת בלפור הידועה, וראוי היה כי ישיגו ישראל עתה את הארץ בנקל כמשחיל בניתא מחלבא...

"והתחזקתם" - בכיבוש ארץ ישראל

"אך בה' אל תמרדו" - שמירת תרי"ג מצוות

אבל לדאבון לב כל אוהב עמו, דא עקא, לאחר הכרזת הצהרת בלפור נעשית הציונות עדרים עדרים כיתות כיתות, וכל כת יש לה פרוגרמה [= תוכנית פעולה] אחרת, ולדאבון לב כל איש ישר מישראל רובם דרובם אין בפרוגרמה שלהם חיוב שמירת הדת, והלב משתבר ומתפלץ לשמוע וגם לראות מהחלוצים רובם בהכשרתם פה בגולה לעלייתם לא"י - עוברים במזיד על כל הקדוש ועל עיקרי הדת, וגם בעלייתם לא"י נתקיים בהם הכתוב 'ובאו פריצים וחללוה', אוי לאזנים שכך שומעות, ואנחנו חייבים למחות באלה בכל תוקף ובכל עוז כל אחד בכל מה שיש בכחו.

ואנחנו פה מבקשים מכל הכיתות המפוזרים **אנא אחים רחמו על עמנו והתאחדו!** התאחדו לכיתה אחת וכן לפרוגרמה קצרה אחת, קצרה רק בת שני סעיפים והם:

(א) "והתחזקתם" - עם כל הפירושים במלא המובן.

(ב) הסעיף השני עיקר העיקרים "אך בה' אל תמרדו".

ורק אז יקיים גם בנו מקרא שכתוב "אל תראו את עם הארץ סר צלם מעליהם וה' אתנו אל תיראום", ונוכה לראות כשיקיים חזון הנביא מיכה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" בכ"א.

בגלות החל הזה האחרון גלינו מגוי אל גוי ומממלכה אל עם אחר מדחי אל דחי, עד אשר מספר גדול מאחינו התיאשו מהגאולה ואמרו היו נהיה ככל הגוים, **ואין להאריך עתה בגנותם אחרי שכבר ידוע אחרית אחינו אלה בגרמניה**, אשר חלמו להם להשען על יושר וצדקת עמלק וחסד לאומים, ועתה רובם הקיצו כבר מחלומם וראו כי שם שנאת הגזע שלטת באכזריות נוראה מאוד...

וזוה כמאה שנה אשר נתן ה' התעוררות בלב גאוני ישראל הגאון ר' עקיבא איגר ור' הירש קאלישר ור' אליה גריידיצער ועוד אחרים, להעיר את כל ישראל לגאול את ארצנו ארץ ישראל ע"י קניות קמעא קמעא מיד הערבים, ונדפסו אז על ענין זה תשובות באיזה ספרים מגאוני הזמן ההוא בראיות ממדרשים ודברי הראשונים - שגאולה האחרונה תבוא בהסכם הממלכות כידוע.

**"הצהרת בלפור" - השגחת השי"ת עלינו
להשיב לנו את ארץ ישראל**

אבל כל זה היה אז רק להלכה ולא למעשה... אלה אמרו כי מי יוכל לשער כמה שנים יעברו עד אשר יבא הדבר לידי מעשה תכליתית, ומי יוכל לחכות כל כך על הישועה הזאת בעת אשר באו מים הזדונים עד נפש, לא האמינו "מקוצר רוח".

ואחרים לא האמינו בזה מטעם "עבודה קשה", עבודה קשה היא מאד לפעול על ערבים ובפרט על השולטן שיאתו למכור לנו את הארץ - מעין מה שהיה בגאולת מצרים, כמו שאמר הנביא "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

אבל מה שלא יעשה השכל, ומה שלא יעשה הזמן -

דבר העורך

הרב יהודה אפשטיין

שעומדים לרשותנו משום שבציבור קיימת כמיהה למסר העולה מהעלונים. כבר מהעלון הראשון זכינו לתגובות נלהבות של אנשים, אשר העידו כי עשרות שנים הם מחכים למישהו שיבוא עם מסר, אשר עם כל מורכבותו, הוא גם פשוט בטהרתו – דרישת ציון על טהרת הקודש. כה רבים וטובים הם אלו, אשר חשו בודדים בדעתם, כי ישנה דרך כזו, כי ניתן ליישם אותה, כי ניתן להיות יהודי חרדי ירא ושלם ובו בזמן להתחייס נכונה למצב האומה לאור התורה, וכי אין מדובר בערכים סותרים שיש למזג, אלא הכל נובע מהתורה עצמה, מהברית שכרתנו עם בורא עולם. איו הקלה חשו כל אותם יהודים יקרים מכל רחבי הארץ בראותם, כי קיים ארגון שמייצג אותם, כי קיימים אנשים שמוכנים לומר את האמתות הללו ברשות הרבים ללא מורא.

מדובר באנשים מכל גוויי הקשת החרדית – אברכים ליטאים 'קלסיים', חסידים מחסידויות שונות, בני תורה ספרדים, אנשי עמל יראי ה' מכל הסוגים והמקצועות, ציבור חרדי-לאומי שהיה צמא לתחילת עבוד הציונות הדתית שכשלה בהתחברותה לישראליות החילונית, אנשי הישוב הישן שעדיין זוכרים את דעת גדולי ירושלים בטרם השתלטו עליהם קבוצות זרות עם השקפות מוזרות, בעלי תשובה בעלי הכרה לאומית אשר לא יכלו לשאת את הצמצום שבגישה ולפיה אין לכל אחד אלא ד' אמותיו ולמדו לדעת, כי התורה עצמה מתיחסת אלינו כאל עם ה' ולא כאל יחידים מפורזים, בני חו"ל אשר קלטו עד כמה חייהם נטולי משמעות ביושבם בנכר, ועוד רבים וטובים, אשר המשותף לכולם הוא משב הרוח המרענן וחדוות החיים התורניים המלאים אשר מצאו בעלוננו 'קדושת ציון' מדי חודש בחודשו.

על-מנת לתפוס את חשיבותה של הרוח המנשבת ב'קדושת ציון' במלוא היקפה, שומה

כמדי שנה, בימי העומר אנו נוהגים לחדד עמדות, ללבן יסודות ולבחון את דרכנו לאור המציאות המשתנה. כבר סבבה ההשגחה העליונה, שימים אלו יהיו רוויים באירועים היסטוריים בעלי משמעות, והציבור באופן כללי עוצר לעשות חושבים אודות מקומו ביחס למתחולל סביב. לאור זאת מובן, כי בימים אלו מקיימת אגודת 'קדושת ציון' את ועידתה השנתית, אשר תתכנס השנה ביום חמישי אור כ"ה אייר באולמי זווהיל בירושלים, ושם יעלו אותן סוגיות, אשר כה גורליות הן לדרכו של עם ישראל בכלל, ולדרכו של קהל יראי ה' בפרט.

פחות משלוש שנים אחר שהוקמה האגודה, היא הולכת ותופסת את מקומה בקרב יושבי בית המדרש ואף מחוצה לו כמי שמייצגת רבים וטובים בקרב הציבור החרדי על כל מגזריו ועדותיו. הקרובה יוכח בעזר ה', כי ציבור זה הולך וגדל, הולך ומתעצם, ואנו סמוכים ובטוחים, כי אלו המסתקרנים אודות רמת ההשפעה של 'קדושת ציון' יגלו כי אכן מדובר בתופעה מרשימה הן בכמות והן באיכות.

במשך מעט הזמן בו אנו פועלים זכינו לתמיכה כה רבה על-אף האמצעים הדלים

פחות משלוש שנים
אחר שהוקמה האגודה,
היא הולכת ותופסת את
מקומה בקרב יושבי בית
המדרש ואף מחוצה
לו כמי שמייצגת רבים
וטובים בקרב הציבור
החרדי על כל מגזריו
ועדותיו. בועידה
הקרובה יוכח בעזר ה',
כי ציבור זה הולך וגדל,
הולך ומתעצם, ואנו
סמוכים ובטוחים, כי אלו
המסתקרנים אודות רמת
ההשפעה של 'קדושת
ציון' יגלו כי אכן מדובר
בתופעה מרשימה הן
בכמות והן באיכות

והחומריים המאפשרים ניהול אורח-חיים על פי חוקי התורה... לציבור החרדי אין יומרות שלטוניות. הוא אינו רוצה ראש ממשלה חרדי. הוא רוצה את המקום שלו... הגישה החרדית לשותפות הפוליטית היא שאנחנו, החרדים, נמצאים גם עתה בגלות – גם אם בצורה שונה מכפי שהיה בימים קדם."

אין צורך להכביר מילים על התהום הפעורה בין רצון התורה לבין ההתנהלות בימינו, כפי שמציג אותה בתום לב אותו איש ציבור. מה שהוא מייצג זה רד' במיטבה, ההפך מתורת חיים, המלווה את האדם ואת האומה על כל צעד ושעל בחייהם. כיצד לא רעדה ידה שעה שכתב, כי "המחויבות להליכה בדרך התורה אינה קשורה בשום צורה לסמכות", כאשר הרמב"ם בספר המצוות מורה בפרוש – "והמצוה הקצ"ו היא שצונו למנות שופטים ושוטרים שיכריחו

לעשות מצוות התורה ויחזירו הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם ויצוו לעשות הטוב ויזהירו מן הרע ויעמידו הגדרים על העובר עד שלא יהיו מצות התורה ואזהרותיה צריכות לאמונת כל איש ואיש". והועתקה לשונו בספר החינוך מצוה תצ"א – עיי"ש.

אין זאת אלא, שגלות הגוף גרמה ברכות השנים לשיבוש הדעות, ואף שה' ברחמיו גאל אותנו והביאנו לארצנו מארבע כנפות הארץ, היציאה מהגלות המחשבתית מוטלת עלינו. בועידת 'קדושת ציון' הקרובה יראו כולם, כי קיים ציבור גדול, איכותי ובטוח בדרכו, אשר אינו רואה בציבור החרדי כ'קבוצה דתית' שיש לדאוג להחנית במאבק להשבת השכינה לציון

עלינו להתבונן היטב באסון הרעיוני אשר נולד עקב השתלטות החילונית על הציבוריות הישראלית. נעשה זאת תוך העמדת חזון התורה מצד אחד לעומת המציאות בה אנו חיים מצד שני. כל מי שלומד חומש רואה כיצד כולה סובבת על הציר של הקמת מלכות התורה, של תיקון עולם במלכות ש-די, של הנחלת דרכו של אברהם אבינו – "כי ידעתי לַמַּעַן אֲשֶׁר יֵצוּה אֶת-בְּנָיו וְאֶת-בְּיָתוֹ אַחֲרָיו וְשָׁמְרוּ דְרָךְ ה' לַעֲשׂוֹת צְדָקָה וּמִשְׁפָּט" (בראשית י"ח, י"ט). כל מי שלומד נביא מבין כיצד ההיסטוריה של עם ישראל כולה כפופה למנגנון 'העבודה והמרי' ביחס לאותו יעוד, כפי שמגדיר אותו הרמב"ם באגרת תחית המתים. כל מי שלומד ש"ס מבין כיצד התורה מתיחסת לפרטים הקטנים ביותר בכל תחום בחיים – הן של היחיד והן של האומה. כל מי שלומד רמב"ם רואה לנגד עיניו את חזון מלכות ישראל, כאשר כל תחומי החיים נשלטים על-ידי התורה. ואחר כל זאת, אשר שקיים ה' את הבטחתו והשיבנו לארצנו – היה מקום לצפות שיראי ה' יעשו הכל על-מנת ליישם בפועל את מה שלמדו.

ובפועל? לאחרונה נכתב מאמר על-ידי אדם חרדי המעורה היטב בעשייה הציבורית בעיריית ירושלים. הוא לא בא לחדש השקפה, הוא פשוט מתאר את המציאות ואת הדעה הרווחת שנשתרשה במשך שבעים שנות אסון רעיוני. נביא מקצת מדבריי, על-מנת להמחיש את האסון אליו נקלענו –

"החברה החרדית אינה מעוניינת, באופן עקרוני, להתערב בדברים שמחוץ לתחום הקהילה באמצעות כוח הזרוע של השלטון המקומי או המרכזי. נציגי הציבור החרדי לא יתערבו בכל מה שאינו נוגע לאפשרות הקהילה לחיות את חייה לפי דרכה... המחויבות להליכה בדרך התורה אינה קשורה בשום צורה לסמכות, ואינה נדרשת לה. חובת קיום המצוות נובעת מקדושתה של התורה, והסמכות לפרש אותה ולהזהיר את הציבור על קיומה נתונה בידי גדולי התורה והרבנים המוסמכים. תפקידם של שלוחי הציבור אינו להיות אחראים על מצבו הרוחני של העם, אלא לדאוג לתקינות התנאים המבניים

במדור ההיסטורי אנו ממשיכים להביא את ספרו של הרב גליס אודות העליות השונות במרוצת השנים, כאשר הפעם מתוארת התעצמות הישוב היהודי בארץ בתקופה שאחר הרמב"ן.

ב'בעקבי הצאן' אנו מסיימים סדרה בת שלושה חלקים אודות חובת מסירות הנפש למען כיבוש הארץ – חובה שרבים לא היו מודעים אליה בשל ריחוקנו מכל אותם מושגים השייכים לאומה על אדמתה.

ב'דעת תורה' מובאים דבריו המרגשים של הגאון רבי עזרא אלטשולר, אשר מראה כיצד הגאולה האחרונה תהיה כדוגמת גאולת מצרים, ומעמיד אותנו על היסודות אשר אגודת 'קדושת ציון' הולכת לאורם כל העת – חיוב כיבוש הארץ וחיוב שמירת המצוות כתנאי יסוד לקיומנו בארץ.

הרב חיים פרידמן ממשיך לתאר כיצד קול התור נשמע בארצנו במאתיים השנים האחרונות, והפעם הוא מתאר את עליית החסידים ואת האחדות ששררה בקרב כל שכבות הציבור למען המטרה הנעלה של גאולת הארץ.

ולפני סיום רק נבקש שוב בכל לשון של בקשה – שכל אחד יעשה כל מאמץ להגיע לוועידה ולהביא עמו כמה שיותר אנשים. אין מדובר כאן רק על התכנסות ושמיעת דברים, הרבה אנשים רוצים לדעת האם באמת יש כאן ציבור שהולך וגדל, ובהתאם לכך תהיה השפעתנו בתחומים רבים. עליכן חשוב מאד שכל אחד יופיע, וחפץ ה' בידינו יצלח.

מצפה לראותכם, העורך

לזכויותיה, אלא כחוד החנית במאבק להשבת השכינה לציון.

בוועידה הקרובה, נציג את המסר שלנו בצורה הברורה ביותר, ונשתדל להיות פה לכל אותם רבים מיראי ה', אשר חושבים כך בליבם, וקולם עד כה לא נשמע.

כמובן, שאף בחודש זה אנו מנסים לשמר את המדורים הקבועים. ב'אמנת ציון' מעמיד אותנו הרב מנשה בן-יוסף כדרכו בקודש על משמעות ימי העומר וחג השבועות הקרב ובא מתוך התבוננות מעמיקה בנביאים ובדברי חז"ל דבר דבור על אופניו. הוא אף מסביר כיצד בימים אלו של ספירות העומר זכינו לנסים רבים בעת זו של קיבוץ גלויות ושיבת ציון. הרב בן-יוסף אף מסביר בטוב טעם ודעת את דבריו מהחודש הקודם אודות מהותה של יציאת מצרים לנוכח השגות שהיו למספר קוראים בענין.

הרב אליהו בריס ממשיך אף הוא כדרכו לסקל את המסילה ואת הסולם העולה השמימה מפני אבני נגף העומדים בדרכנו, והחודש הוא עומד על מהותו של יצר הרע ועל הצורך להכיר בו כאויב.

במדור 'דעת ציון' מאת כותב השורות מובא מאמר יסודי המבאר את יחסי הכחות בחברה הישראלית כיום ואת המאבק על הגדרת האומה – מאבק אשר בסופו של דבר יכריע את גורל כולנו. בנוסף מובאת גם הבהרה והתנצלות על דברים שנאמרו בחודש הקודם אודות חוגים מסוימים בציונות הדתית, כאשר לא דייקתי כראוי, ואני מודה לכל אלו שהעירו את תשומת לבי ואפשרו לי לתקן את הטעון תיקון ולמקד את הדברים.

יומא טבא לרבנן • בשעתו"מ יצא לאור הספר הק' ילקוט קרית ארבע
בשבת מועלת מערת המכפלה ועיה"ק חברון תובב"א

שיצא לאור לפני יותר ממאה שנה בהסכמות נלהבות מגדולי ירושלים ויע"א.
ועתה יצא בס"ד במהדורה חדשה ומפוארת.

בס"ד ניתן להשיג בדוא"ל M.DAAT.TORAH@GMAIL.COM וכן בעידת קדושת ציון

מסירות נפש על כיבוש ארץ ישראל

[הלך שלישי]

תקציר: בחודשיים שעברו הגשנו לפני קהל הקודש, את החלק הראשון והשני של המאמר בענין "מסירות נפש על כיבוש ארץ ישראל". וכמו שכתב המנחת חינוך (מלאי חכמה - הריגת שצטור עממין) :

"נהי דכל המצות נדחים מפני הסכנה, מ"מ מצוה זו התורה ציותה ללחום עמהם, וידוע להתורה לא תסמוך דיניה על הנס כמבואר ברמב"ן, ובדרך העולם נהרגים משני הצדדים בעת מלחמה, א"כ חזינו להתורה גזרה ללחום עמהם אף שהוא סכנה. א"כ דחויי סכנה במקום הזה, ומצוה להרוג אותו אף שיסתכן." ע"כ. וכן כתב להלן (מלאי חכמה - מהיית עמלק).

ובמאמרינו אנו מביאים בס"ד למעלה מעשרים מקורות [שבעה עשר מתוכם כבר הובאו בפעמים הקודמות] מדברי חז"ל ומדברי רבותינו שפיקוח נפש נדחה מפני מצות "מלחמת כיבוש ארץ ישראל", וכן מקורות שטובה וכדאית היא הישיבה בארץ ישראל גם אם היא מקרבת את המיתה, כי היא מביאה את החיים העליונים האמיתיים וק"ו שארץ ישראל היא "ארץ החיים" גם החיים הגשמיים, ועליה נאמר "למען ירבו ימיכם" (צרכות ח"ג). והיום ארץ ישראל נמצאת במקום הרביעי בעולם ביחס לכך שתושביה זוכים לאריכות ימים. ואם מודדים את היהודים שבא"י בנפרד מהערבים [שעדיין נמצאים בא"י לצערנו] - יתכן שאנחנו במקום הראשון].

וכעת נגיש את החלק השלישי של המאמר :

הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד

"החרדים לדבר ה' - מסרו ומוכנים למסור נפש על ארץ ישראל"

[יח] כתב הגרי"ח זוננפלד זצ"ל: "אנחנו החרדים לדבר ה' חובבים את הישוב ומוסרים את נפשנו עליו".

"...היהודים החרדים הם שישדו את הישוב הקיים של ארץ ישראל, הם הם שמסרו את נפשם עליו, והם הם המוכנים למסור נפשם בעד עתידו וקיומו על יסודות בריאים ומוצקים" (הכאיש על החומה" ח"ג עמ' 340).

המקום המסוכן ביותר, עד למקום הברית... כי "אסור לנו לוותר מפני הפחד על שום רובע ושום פינה בירושלים".

(הכאיש על החומה" ח"ג עמ' 173).

"...ביום השישי המר של י"ז באב תרפ"ט ... פנו אלפי ערבים מוסתים לכיוון שער שכם והתקדמו לעבר "מאה שערים" בצווחות פראיות, ובקריאות מאיימות של 'איטבח אל יהוד' - לשחוט את יהודי מאה שערים ובית ישראל... הלך מורנו אל הברית דרך שער שכם דווקא, שאלתי את רבינו... מדוע בחר דרך שער שכם המסוכן ולא דרך שער יפו המסוכן פחות? השיב - מה? וכי נפקיר את שער שכם? הלא אם אנו נפחד ללכת ברחוב זה, יחשבו הם שבאמת הצליחו לגרש אותנו מהרובע, לא, זה לא! אסור לנו לוותר מפני הפחד על שום רובע ושום פינה בירושלים"

(הכאיש על החומה" ח"ג עמ' 173).

סכנה, כל עוד יש סיכוי סביר להצלחה כמובן, דאל"כ הו"ל בגדר מאבד עצמו לדעת, כיון שאין סומכין על הנס.

ואף הרמב"ם... בודאי שאינו חולק על העקרון הזה...".

מרחן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך

נוכחותנו בארץ ישראל – מלחמת מצוה

[כא] העיד הג"ר אביגדור נבנצל שליט"א: "זכורני שבאחת הימים שאל יהודי את מו"ר מרחן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל אם בנסיעתו לכותל המערבי, כשחולף הוא במקומות שדרים בהם הישמעאלים, אם צריך לברך תפילת הדרך. ואמר לו הרב – שיכול הוא לברך ללא שם ומלכות מפני הסכנה. אך לא היה דעתו נוחה מכך שמאוחר יותר פירסם כאילו מרחן הגרש"ז מורה שיש לומר בכל פעם שנוסעים למקום זה תפילת הדרך ללא שם ומלכות, ומשום שיש בזה משום 'ולא ימס את לבב אחיו'.

(מוסף יעד נאמן, סוכות תשע"ג, עמוד 22).

מבואר, שהגרש"ז סבר שבמגורינו בארץ ישראל ובהליכתנו בה אנו מקיימים מלחמת מצוה, שחל עליה איסור ד"ולא ימס את לבב אחיו".

מרחן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב

מצוה ליישב את כל ארץ ישראל – גם במקום סכנה

[כב] "באחת הפעמים לאחר שדקרו כאן יהודי עד מוות בלכתו ברובע המוסלמי, נשאלה השאלה לפתחו של רבינו מרחן הגר"ש אלישיב שליט"א מאת היהודים שדרו ברובע המוסלמי, אם מפאת הסכנה עליהם לעזוב את מגוריהם ברובע המוסלמי, והוא הורה שלא לעזוב את הבתים מחמת החשיבות הגדולה שיש במגוריים של יהודים בעיר העתיקה".

(מוסף יעד נאמן, סוכות תשע"ג, עמוד 22).

רואים, כי דעתו של הגר"ש אלישיב שישוּב ארץ ישראל בימינו היא מלחמת מצוה, ומצוה ליישב את כל ארץ ישראל – גם במקום סכנה.

בלומר, שהכניס עצמו לסכנה, כדי לכבוש כל פינה ומדרך כף רגל באר"י.

"...וכשהיו קובלים לפניו על אלה מבוני הארץ שבעטו בתורת משה ובמצוותיה, ונדבקו רק במצות ישוב הארץ, ואפילו מוסרים נפשם עליה – היה מנחמם ואומר: "אני מקווה שתעמוד להם זכות ישוב הארץ שהם מקיימים במסירות נפשם – שיחזרו בתשובה ועוד ישובו אל חיק התורה והאמונה".

(פא"ש על החומ"ה" ס"ג עמ' 138).

שו"ת "דבר יהושע" – להגר"י אהרנברג

אסור למסור שטחים – גם במקום סכנה

[יט] שו"ת "דבר יהושע" להגר"י יהושע אהרנברג זצ"ל (הלק' ג' סימן מה): "...אסור להחזיר שטחים ששייכים לארץ אף אם יצטרכו לעשות מלחמה, ולא אמרינו דמשום סכנת ופקוח נפש אין לעשות מלחמה, וראיה לדבר מדברי המנחת חינוך מצוה תכ"ה, דאף דכל המצוות נדחות מפני הסכנה, מ"מ מצוה זו דהתורה ציותה ללחום עמהם וכו' חזינו דהתורה גזרה ללחום עמהם אף דהוא סכנה, א"כ דחויי סכנה במקום הזה עכ"ל. וכ"כ במצוה תר"ד".

הגאון רבי שפטיה סג"ל

"כי עיקרה של מצוה זו – נאמרת גם במקום סכנה"

[כ] בחידושי הגאון רבי שפטיה סג"ל סימן ק"ו (תלמידי האור שמח והגר"ר ברוך בער. – הגר"ר יוסף שלמה כהנמן זצ"ל ביקש למנותו כראש ישיבת פוניבז') – "וברור, כמו שלא יתכן כיבוש בלי סיכונים, וכמש"כ הרמב"ן עצמו בחומש (דברים כ.ה) גבי מלחמה... כן גם ישיבת א"י הנלמדת משורש זה, שממנו לומדים ישיבה וכיבוש זוטא במקום הישיבה, הוא אפילו כשיש סיכון בדבר. כי הנושא של כיבוש וישיבה כרוך גם עם סיכונים, ואין כאן הגדר של פקוח נפש שדוחה המצוה, כי עיקרה של מצוה זו נאמרת גם במקום

הגאון רבי יקותיאל יהודה הכרשטאם -

האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג

יזם ועודד התישבויות מעבר לקו הירוק
וסמוך לערבים

שמרפים ידי מקימי העיר, שסכנה להתגורר בה מפאת סמיכותה ליישובים הערביים. אך לדברינו היא הנותנת, כיון שיש חשש סכנה בדבר הרי איכא שכר מצוה על זה בהאי עלמא.

...הרי מצות ישוב ארץ ישראל הוא מן המצוות הגדולות ביותר, והלא כה דברי האבן עזרא (בראשית לג, יט) עה"כ ביעקב אבינו, ויקן את חלקת השדה וגו' שהזכיר זה הכתוב להודיע כי מעלה גדולה יש לארץ ישראל, מי שיש לו בה חלק חשוב הוא כחלק עולם הבא...

ברוך ה' שזכיתי להשתתף במצוה זו ולראות בטוב איך שבאו לגור כאן במסירות נפש ובהתלהבות לדבר מצוה, ויעזור הקב"ה ויגן ויושיע לכל תושבי העיר להיפקד בדבר ישועה ורחמים.

(מתוך בטאון של איגוד חסידי לאס צארכ"ק - גליון ח'ף של"ה).

מרחן הגאון ר' משה פיינשטיין

"העיר הזאת תקרב את ביאת משיח צדקנו..."

[כד] לאור הדברים דלעיל, הדברים מוכחים גם מדברי מרחן הגאון ר' משה פיינשטיין זצוק"ל, שעודד את ההתיישבות בעמנואל:

שכך הוא אמר ליזם ובונה העיר - הרב אפרים זלמן מרגלית ז"ל מאנגליה, שסיפר לו שהוא הולך לבנות עיר ואם בישראל בשומרון שבארץ ישראל, הגר"מ זצ"ל התרגש מאוד מהרחבת ישוב ארץ ישראל ע"י הציבור החרדי ואמר לו בהאי לישינא: "שהעיר הזאת תקרב את ביאת משיח צדקנו..."

(מפי הג"ר מרדכי אייכלר שליט"א, א"צ"ד צירושלים, דומ"ץ 33בטלא, ומלפניס א"צ"ד ורז דעמנואל*)

[*] יש להדגיש, שהדברים האמורים לעיל מגדולי ישראל לגבי העיר "עמנואל" באו ללמד רק על העיקרון ולפיו מצוות כיבוש ארץ ישראל דוחה פיקוח נפש, אך באופן ספציפי לגבי ימינו אנו פרסמו באופן רשמי גורמים בכירים כמערכת הבטחון שהעיר עמנואל מוגדרת כמקום כמות ורוגע, וכבר שנים רבות שהעיר רגועה ושלוה, ולכן גם מערכת הבטחון אינה רואה צורך באמצעי מיגון מיוחדים שם.

[כג] "...עם כינון מדינת ישראל כשנפתחו שערי ארץ הקודש בא הגה"ק מקלויזנבורג זיע"א והקים את הקהילה הקדושה המפוארה קרית צאנז בנתניה... גם בירושלים הקים שכונת קרית צאנז וזה היה עוד לפני מלחמת ששת הימים, כשירושלים היתה מחולקת, והוא הקים את קרית צאנז בירושלים על הגבול. שכונה לתפארת" - עדות מנחם פרוש.

(ארכיוס של ישראל - האדמו"ר מקלויזנבורג עמוד 49).

"...כל השנים נשא עיניו לעיר הקודש ירושלים... אין איפוא כל פלא כי לאחר יסוד קרית צאנז ע"י נתניה, נשא עיניו להרחבת גבולות הקדושה ולייסד קרית צאנז גם בירושלים... והשטח שנועד להקמת קרית צאנז גבל עם הכפרים הערבים שבאופק: נבי סמואל, ביר נבאלה, בית אכסה, שועפט, בית חנינא, בידו, ועוד ועוד, מומחים צבאיים ציינו כי המקום הוא בבחינת "הבטן הרכה" של חזית ירושלים, רק הואדי [הוא תחילתו של נחל שורק הנמשך עד ליסודות] הפריד בינו לבין הכפרים העוינים.

בשעתו היה השטח בגבול הירדני ועד מלחמת ששת הימים היו הבתים הקיצוניים נתונים לסכנת חדירת מסתננים, וההשתכנות שם היתה בבחינת נכונות למסירות נפש."

(ארכיוס של ישראל" עמוד 74).

מישאן של האדמו"ר מצאנז ביי"א תמוז תשד"ם בעיר עמנואל - בסעודת ברית לנכד הרה"ח הנגיד מוה"ר אפרים זלמן מרגליות ז"ל, יזם ובונה העיר עמנואל:

"...אני נותן שבח והודאה להשי"ת שזכיתי להשתתף בתוך קיבוץ של יהודים בעיר ואם בישראל עמנואל, שאף שיש כמה וכמה

הגאון רבי יצחק אוהנה

"מוכן אני למות על ירושלים"

[כה] כך מספר בנו של הגאון רבי יצחק אוהנה זצ"ל*] - הגאון רבי אברהם שליט"א - בספרו "איש יהודי היה" (עמוד 42):

"אהבתו [של הגאון רבי יצחק אוהנה זצ"ל] לארץ ישראל ארץ ה' לא ידעה גבולות, ובשנת תש"ח עת הוקמה המדינה

[*] הגאון רבי יצחק אוהנה זצ"ל - מוקני רבני יהדות מרוקו, נולד במקנס מרוקו בשנת ה'תרס"ח, נפטר ב"ז בשבט ה'תשנ"ב. אביו היה אב"ד מקנס. חמיו הגאון ר' יעקב אלבו היה אב"ד קובלנקה. בן 25 שנה מינהו ר' רפאל ברדוגו כריון בבית דינו במקנס, ור' יצחק הקים בה ישיבה. עלה לארץ ישראל בשנת ה'תש"ח, בשנת תשי"ד נתמנה לרבה של קריית שמונה ופעל רבות להרמת קרן התורה, הכשרות והטהרה שם.

בניו: הגאון ר' יוסף שליט"א רבה של קריית מוצקין, הגאון ר' שמעון שליט"א ראש ישיבת "יגדיל תורה" בחיפה, הגאון רבי אברהם שליט"א ראש ישיבת "עץ החיים".

התנו: הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א, ראש ישיבת "אהבת שלום". הגאון רבי צבי סימן מוצ שליט"א, רבה של יהדות יוצאי אפגניסטן, וראש ישיבת "אור התורה" בכני ברק (מתוך "אנליקופדיס לבית ישראל" ח"א, עמוד 170).

ונתאפשר לעלות ארצה, באותה עת היה בונה את ביתו ברובע החדש והיוקרתי, אבל אך שמע שאפשר לעלות לארץ הקודש, עזב את ביתו ואת עסקיו, מסרם ביד רבו רבי ברוך טולידנו כדי שיטפל במכירתם, והוא כמו אצה לו הדרך לעלות ארצה, לקח עמו את אשתו ושמונת ילדיו הרכים, עם כמה חפצים מינימלים, ויצא ממרוקו לבוא לארץ ישראל, הם נסעו לצרפת כדי להפליג משם לארץ, והנה במקום אוניה הביאו להם ספינת דיגים, שלא היה בה מקום להכיל את החפצים האישיים. הברירה היתה להמתין לזמן אחר עד להפלגת אוניה אחרת, אך הוא לא ויתר והפליג בספינה זו, בהשאירו את כל חפציו אצל קרובו בצרפת. הוא בקשו שישלחם בהפלגה הראשונה, הלה אחסנם במחסן עד שהתקלקלו ולא נשאר מהם כלום, כך הגיע לארץ בערום וחוסר כל. משהגיע לארץ נפל מלוא קומתו ארצה, נשק לאבניה וחנן את עפרה.

משנשאל היכן היה רוצה להתגורר בארץ? ענה בפשיטות: "בירושלים עיר הקודש", אמרו לו כי זה בלתי אפשרי, היות והעיר כולה מופגזת וסכנה להשתקע בה, ענה ואמר: "גורלי יהיה כגורל אחי היושבים בירושלים, מוכן אני למות עליה". ואכן עלה לירושלים בו בזמן שכמעט כל חבריו שבאו עמו באוניה נשארו להתגורר בחיפה".

תורמים ומשתתפים!

לקראת הועידה הקרובה, אנו מבקשים ביתר שאת מציבור קוראי העלון ותומכי האגודה להתרם למאמץ לכסות את הוצאות הועידה וכן את ההוצאות השוטפות של העלון. ניתן לתרום במספר דרכים לאגודת 'קדושת ציון'.

[1] באמצעות העברה בנקאית

[2] דרך 'קהילות' או 'נדרים פלוס'

לחשבון הבא -
עמותת קדושת ציון
בנק: 20 (מזרחי)

באמצעות כרטיס אשראי

באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM

המעוניין לתרום הוראת קבע יוכל לעשות זאת באמצעות כרטיס אשראי באחת הדרכים האמורות או באמצעות פניה לכתובת הדוא"ל הנ"ל לשם קבלת טפסים למילוי עבור הבנק.

סניף: 459 (העיר העתיקה)
חשבון: 109491

QDUSHAT.ZION@GMAIL.COM ☎ 077-3180775 📠 079-5383396 @

עיונים בדרכי העבודה

הרב אליהו ברים

[פרק ט]

כבוד ושלטון שגם בהם בוחרת הנפש באופן טבעי. כאן נכנסת לביאור המושג 'מידות', הלא הן הרישומים שבנפש על פיהם היא מפרשת את המציאות ומגיבה בהתאם, בהתעוררות רגש המוביל למעשה. האם דייקתי עד כאן?"

"**בתיאור** התיאוריה דייקת היטב. אך תוך כדי התיאוריה השתדלתי גם לבאר כיצד היא מתיישמת בפועל... את זה לא הזכרת..."

"**וודאי**, לא התכוונתי לדלג על זה... מה שיוצא מזה למעשה הוא, שבכדי לעבוד בקלות כדברי המס"י יש לאתר את המידה, דהיינו השורש הנפשי, הגורם למעשה, 'לשבור' אותו, ולתקן תחתיו 'מידה' חדשה שתפעיל את הנפש כרצון ה'. כיצד עושים זאת עדיין לא פרטת. הַנְחִיטֶה אותי לעקוב אחר המעשים שלי ולנסות למצוא מה הגורם להם, וכעצה יעצת לי לעקוב גם אחר הרגשות שלי, שכמו שהסברת, מלמדות באופן מדויק אודות המידות שבנפש שלי, ואיך באופן טבעי אני קולט את המציאות."

"**נו**, אתה עושה את זה?"

"**אה**... לא נעים להודות, עשיתי כך ימים ספורים אך לא הצלחתי להתמיד..."

"**ויברקת** למה?"

"**ניסיתי**, ושמתי לב למספר דברים. אך אני לא רוצה לעסוק בזה עכשיו... אולי בפעם הבאה... האמת, שהשאלה שאני רוצה לשאול אולי קשורה לזה."

"**אם** כך - חודה חידתך ונשמענה!"

מאין יבוא הרצון?

"**השאלה** שלי הגיעה מכך שניסיתי לבחון בתוכי את המהלך שלך, כמה הוא באמת מעשי

"עברו עברו בשערים פנו דרך העם סלו סלו המסלה סקלו מאבן הרימו גם על העמים".
(שפיטו ס 30)

"שבעה שמות יש לו לַיִצְהָר... ישעיהו קראו **מְכַשׁוֹר**, שנאמר (ס ז'): **וְאָמַר סָלו סָלו פִּנּו דְרָךְ הָרִימו מְכַשׁוֹר מִדְרָךְ עִמּוּ**", יחזקאל קראו אבן...
(סוכה ג.)"

"שלום ר' אליהו!"

"**שלום** בן-ציון. מה שלומך? את השיחה הקודמת סיימנו בכך שברצונך לשאול שאלה. האם היא עדיין בתוקפה? בזמן שעבר ניסיתי לנחש מה היא יכולה להיות..."

"**ניגשת** הפעם ישר לעניין... כן. השאלה עדיין בתוקפה. אתה רוצה שאפתח בה?"

"**כן**, אם אין סיבה שלא. זו שאלה כללית או שאלה אודות פרט מסוים?"

"זו שאלה כללית בתוך המהלך שבנית בשיחות האחרונות. ברשותך אתחיל מההתחלה. כשהצעת לי ללמוד את ספר מסילת ישרים, טענתי לך שהוא ספר שלא מתאים לי, והראיה היא שהוא כותב שעבודת ה' היא דבר קל שבמעט שימת לב מתקדמת ומתפתחת. וזה דבר שנראה לי לא מציאותי... כאן התחלת לבנות את המהלך שלך, שישנה מלחמת השכל והחומר, והעבודה שלנו היא לזכך את החומר ע"י השכל בכח ההתבוננות. בארת, ש'יצר הרע' פרושו כוח שיוצר בלבנו מחשבות רע, וזהו החומר, ו'יצר הטוב' הוא השכל. הגדרת ההחומר עליו מדובר הוא הנפש הקיימת בגוף האדם, שהיא המופקדת על קיומו וחיו, והיא רואה את מה שטוב לגוף ולנפש כ'טוב', ולכן האדם באופן טבעי בוחר במה שנותן לגוף את צרכיו כדי חייו. בהמשך הוספת שיש לנפש צרכים נוספים כגון משמעות,

"כך. דבר ראשון תודה רבה. עוד דבר, לפי דבריך הנפש היא יצר הרע, הרי אמרת שהחומר הוא מה שיוצר מחשבות רע. ואילו בהמשך הסברת שהנפש היא זו שמחיה אותנו! ואם כן, היא דבר טוב!"

האדם ביסודו – טוב או רע?

"יפה מאוד. אנחנו נכנסים כאן לסוגיה. סוגיה שחביבה עלי. כותרתה היא: האם האדם במהותו הוא טוב או שהוא רע. מה אתה אומר?"

"לכאורה לפי מה שהעמדת עד עכשיו, האדם הוא רע! וגם הפסוק אומר "כי יצר לב האדם רע מנעוריו!"

"ומה לדעתך?"

"אני מסכים למה שאמרת... אתה רוצה הוכחה? כשאני מתעורר בבוקר, אני רוצה להמשיך לישון, ואילו השכל או יצר הטוב או המצפון או הערכים או מה שלא תקרא לזה, או אפילו סתם, המסגרת או המציאות כופה אותי לקום! וכן בשאר התאוות או המידות. אני רוצה לכעוס או לקנא או כל דבר כזה, והתורה או המוסר או מה שיהיה, מכריח אותי שלא!"

"רגע, ומה אתה חושב על כל הדברים הללו? על העצלות, התאוה הקנאה והכעס? אתה סבור שאלו דברים טובים?"

"לא. אבל גם זו תוצאה של חינוך. אני בטוח שיש אנשים שלא חושבים שרע לכעוס."

"בסדר. הבנתי. ובכן, טעות בידך. יש כאן מקום להזכיר שקיים הבדל מהותי בין תאוה לבין מידה רעה, אך לא ניכנס לזה כרגע, נעסוק בזה בעזרה כשנעסוק בפרטות בענייני תיקון המידות. אך האמת היא שלא כדבריך. האמת היא שהאדם ביסודו ובמהותו הוא טוב. אפשר להוכיח את ההנחה הזו ממקורות תורניים רבים עד מאוד. אך ההוכחה המציאותית הטובה ביותר לכך היא, שאין אדם מישראל, ואולי אף באומות, שמודה ומצויר שהוא רע. אין כזה דבר. האנשים הרעים והמושחתים ביותר טוענים שהם צודקים. אין אדם שמודה שהוא רע! תמיד יש הוראת היתר."

וכמה הוא באמת עובד. מה שראיתי הוא, שאמנם, בתיאוריה יש כאן מהלך הגיוני ומובן שהוא וודאי יותר קל מלחימה של כפיה והתגברות על הרצונות בלבד. אך למעשה כאשר אני בוחן את המהלך, יש לי כאן קושיה הן תאורטית והן מעשית. נפתח במעשית. אם המטרה שלך להוכיח שעבודת ה' היא אכן דבר קל, כמו שהזכרתי, הרי שבשלב הזה במהלך, הדבר כבר לא נראה לי כל כך קל... אמנם לא מדובר בהתגברות ומאבק מתמיד, אך לאתר את השורשים ולתקן את המידות זה ממש לא דבר פשוט. אתה יודע מה העולם אומרים על תיקון מידה אחת... ומצד התיאוריה שלך, מה שקשה לי הוא חוסר האיזון. הרי העבודה שלנו היא להגביר את השכל על החומר, והרי אמרת שהנפש היא עומק עומק האדם. היא זו ששומרת על חייו ובעצם היא זו שמפעילה אותו. לעומת זאת, אמרת שה'רוח' שהיא הרבה יותר חלשה מהנפש אמורה לנהל אותה ולקחת אותה למקום הנכון. מה שיוצא זה, שכדי לעבוד את ה', האדם צריך כוחות נגד הכוחות שלו עצמו! אמנם אמרת שהעבודה הולכת למישרים כאשר רותמים את הכוחות הנפשיים לעבודה, אך כל זמן שהכוחות עוד לא רתומים אליה, והנפש מושכת למקומות אחרים, מאין ימצא האדם את הכוחות או אפילו את הרצון בכלל לעבוד ולרתום את הנפש לעבודה?"

"שאלה יפה מאוד! אך אני מחזיר אותה אליך... אמור נא לי אתה, מהיכן נובע הרצון שלך לעבוד ולהתקדם?"

"אה... הזכרת את נקודת הבחירה... בחברה בה גדלתי ובחינוך אותו קיבלתי, מוטמע בי שזה מה שצריך לעשות... אם לא אקיים את התורה והמצוות, ארגיש שאני לא בסדר... משם גם עלתה לי השאלה הזו, הרי את הכוח שמושך אותנו לתאוות וכו' הצגת ככוח בסיסי באדם, ואילו הרצון שלי להתקרב לה' הוא תוצאה של חינוך. אם כן, מי שלא התחנך לזה – לא יהיה לו הרצון הזה? לא יתכן שכך ברא ה' את האדם, שהכוח המרכזי שבו מרחיק אותו מה' ואילו הרצון להתקרב לה' הוא דבר חיצוני עד מקרי!"

"בן-ציון יישר כח! שאלות מצוינות וטענות ברמה גבוהה ביותר! אתה רוצה להוסיף משהו?"

פנימיות האדם, האדם עצמו, זו הנשמה. ממנה באים כל הרצונות הטובים של האדם, המידות הטובות, החיפוש של המשמעות שהזכרנו, וחוסר המנוחה התמידי שיש לאדם בעולם הזה

לה כל מעדני עולם, אינם כלום לה, למה שהיא מן העליונים." בתוכו של כל אדם קיים הכח הזה, קיימת התשוקה הזו. בת המלך שמשתוקקת לשוב אל אביה, למקום המתאים לה. "הנפש לא תמלא! שהיא מן העליונים!" זה לא תלוי בחינוך, ולא במוסר. זו המהות הכי פנימית של האדם. זה האדם עצמו! וזה הרבה יותר חזק מכל הכוחות של הנפש עליה דיברנו."

"אז למה זה לא נראה ככה? זה לא מורגש כמו שאתה אומר!"

"אתה צודק. הנשמה היא רוחנית, "בלתי מורגשת מחושינו". אין לנו מגע ישיר איתה. הקשר שלנו איתה עובר דרך הרוח ואף דרך הנפש, כמו שהזכרנו (ד"ר א. ג. 6-5). ולכן, קולה לא ישמע... הגוף וענייניו מוחשיים ומורגשים הרבה יותר. כדי לעורר בתוכנו את 'תשוקת הנשמה' יש צורך בתורה. ולכן, תורה מביאה לידי זהירות. ללא הארת התורה, האדם אכן כבוש תחת יד יצרו, נשלט על ידי חומריותו, כסוס שוטף במלחמה."

"אם כך, נפל פיתא בכירא! מנין יתעורר באדם הרצון לעסוק בתורה ולעורר את הנשמה? ומדוע הקב"ה עשה כך, שהנשמה נשמעת בקול ענות חלושה ואילו הגוף בקול ענות גבורה?"

"אכן. ברצונו ית' היה שיהיה האדם שקול, אך חטא אדה"ר גרם למציאות העגומה הקיימת. תראה באריכות בספר דרך ה' (מקנ 6) פליקס ג-7). והתשובה לשאלה הראשונה היא, שכל אדם ששם לב לעצמו אמור לשאול את שאלת קיומו. מדוע ולשם מה אני קיים? ואם לא יתן לחושך החומריות להסיח את דעתו ולהניח לשאלתו, יגיע בסופו של דבר לתורה." [ראה דברים אלו מפורשים בהרחבה במאמר 'דרך עץ חיים' לרמח"ל]

"נו... ברור שכל אדם יטען שהוא בסדר. זה אומר שהוא באמת טוב?"

"ומדוע זה כך? מדוע אין אדם שעומד על כך שהוא אכן רע ולא מתבייש בזה ולא מכחיש, אלא עומד אחרי מעשיו? הרי בסתר ליבו כל אדם יודע במה הוא לא בסדר, למה אדם מכחיש? התשובה היא, כי אדם לא יכול לחיות בסתירה שבין המהות שלו למעשים שלו. כפי שכבר למדנו, הנפש לא תאפשר סתירה כזו. במצב כזה, אחד מהשנים יקרה. או שהפעולה תיעצר, או שהנפש תגרום לשכל להמציא משהו, איזה תירוץ, איזו הוראת היתר שתאפשר לנפש להמשיך במעשה. זהו ההסבר לדברי הגמרא "כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה - נעשית לו כהיתר." פעם ופעמים יכול אדם לבצע פעולה הנוגדת את פנימיותו. יותר מכך, נדרשת הוראת היתר כדי להמשיך. זוהי הוכחה לכך שהאדם ביסודו, בעומק פנימיותו, הוא טוב. ולכן הוא אינו מסוגל לחיות בידיעה ברורה שהוא עושה דבר רע, ללא הצדקה, אפילו שהיא מזויפת. ואפילו שהוא יודע בעומק ליבו שהיא לא אמיתית."

"מעניין מה שאתה אומר... מאיפה באמת מגיעה התכונה הפנימית הזו?"

בת המלך שבכפר

"זו הנשמה. עד עכשיו דיברנו על הרובד המאוד חיצוני של האדם. הגוף והנפש שקשורה אליו. אך פנימיות האדם, האדם עצמו, זו הנשמה. ממנה באים כל הרצונות הטובים של האדם, המידות הטובות, החיפוש של המשמעות שהזכרנו, וחוסר המנוחה התמידי שיש לאדם בעולם הזה. אתה וודאי מכיר את המדרש שמביא מס"י בפרק א': "... נשמה כל כך חשובה ועליונה שתהיה גדולה יותר מן המלאכים עצמם, כל שכן שהיא אינה מוצאה שום נחת רוח בכל עינוגי זה העולם. והוא מה שלמדנו ז"ל במדרש קהלת, זו לשונם (פסלם רפס 1,1) וגם הנפש לא תמלא, משל למה הדבר דומה, לעירוני שנשא בת מלך, אם יביא לה כל מה שבעולם, אינם חשובים לה כלום, שהיא בת מלך. כך הנפש [-היינו הנשמה], אילו הבאת

דבר טוב והכרחי! וכאן יש להבחין. אמנם השווית את הנפש שלנו לנפש בעלי החיים, אך קיים הבדל ניכר ביותר ביניהם. נפש בעלי החיים באמת דואגת לקיומם ולחיהם. שומרת עליהם מן האש, מונעת מהם ליפול לבורות, מה שאין כן אצל האדם. באינסטינקטים שבנפש האדם יש משהו מאוד לא מדויק. הכל בערך. כמו שלמדנו שהנפש מפרשת לפי המידות, ולעיתים רבות הפער בין מה שהיא ראתה לבין המציאות רחוק מאוד! דבר זה קיים גם אצל בעלי החיים, אך אצל האדם זו צורת הפעולה הבסיסית. אם נמשיך בדוגמה שהבאת של קימה בבוקר, לא יודע על בעיה כזו אצל התרנגול... אפילו אם איחר לישון, הוא יקום בשעה שהנפש שלו קבעה! כך גם על פי רוב הבהמה אינה אוכלת יותר מצרכה, והיא פרה ורבה רק בעונות הקבועות לכך. כללו דבר, הנפש של בעלי החיים מתפקדת כראוי! ואילו אצל האדם, היא אמנם גורמת לו שיאכל, אך יותר ממה שצריך לחייו, ואף מאכלים שאינם טובים לגוף. היא אמנם מזכירה לגוף לנוח, אך לא מזכירה לו לקום... מה פשר הדבר הזה?"

"לא הבנתי את הטענה."

"הטענה היא שאם הנפש אמורה לשמור את חיי האדם ולהרחיק אותו ממה שמזיק לו – הרי שהיא עושה את תפקידה ברשלנות נוראה. אמנם במקרה של סכנה מיידית היא מתרה ומרחיקה ממנה את האדם. אך לטווח הארוך, היא לא שומרת על הגוף! אדרבא! היא מושכת את הגוף לדברים ולמעשים שפוגעים בו!"

"נו, אז מה ההסבר לזה?"

הוא מבקש להמיתך!

"ההסבר הוא מה שכתוב בפסוק שהזכרת. יש בנו כוח שנקרא 'יצר הרע'. לא חלילה שהאדם רע. יצר הרע זהו כוח רוחני חיצוני לנו, שכל מטרתו היא להזיק לנו. הוא זה שמשבש את מערכת הנפש לפעול כנגד ההיגיון, 'חוץ לשורת השכל והחכמה', ומשטה בה לרצות ברברים שלכאורה טובים לאדם, אך באמת פוגעים בו. מה שאמרת קודם שיצר הרע נותן עולם הזה – זו ממש טעות! יצר הרע מראה כאילו הוא נותן חיי עולם הזה. אך באמת הוא מזיק

מי הוא אני?

"בסדר. הסכרת שישנה מציאות הנשמה, והיא מושכת אותנו בהיחבא להשתוקק אל ה'. אך בפועל, אני מרגיש שאני הוא זה שרוצה לישון, וגם אם תאמר שזו הנפש, אני מרגיש שהיא זו שרוצה בטובתי, ואילו הנשמה או יצר הטוב או מה שלא יהיה שטוען שעלי לקום, הוא משהו חיצוני שרוצה ברעתי..."

"ושוב אני שואל אותך, ומה האמת? מה טוב לך באמת?"

"נו... זה כבר ממש דברי משגיחים... אתה חושב שהם נהנים? דף גמרא אחד שווה את כל התענוגות שלהם... או רגע אחד בעולם הבא שווה את כל מה שאתה יכול לדמיין בעולם הזה... אני לא מלגלג חלילה, אבל..."

"זה בסדר גמור... אם לא תשאל ותקבל תשובה שתניח את דעתך, דעתך לא תנוח... אולי תוכל להסיח אותה, אך לא באמת תוכל להתקדם, אם התפיסה הזו לא תשתנה. והיא לא תשתנה אם לא תכרר אותה!"

"אתה יודע מה, המשפט השני שאמרת לפחות יותר אמיתי מהראשון... אני מביין שכדי ליהנות בעוה"ב צריך לוותר על עוה"ז, לשמוע ליצה"ט ולקבל את התשלום אחר כך. אך להציג כאילו יצה"ר לא נותן עוה"ז, זה נראה לי לא נכון! וגם אם תגיד שיש בעוה"ז תענוג רוחני בדף גמרא, תכל'ס, זה לא אותו דבר..."

"מציון... אתה משרר שאלות בלי להתבלבל... האמת היא, שמאית הנאות העולם לחלוטין והעדפה גמורה של הנאה רוחנית – זו מעלה ששייכת לדרגת הפרישות ואפילו הטהרה במס"י. רק שם אדם יכול באמת להכיר שאין כלום בהנאות עוה"ז. עד שתגיע לשם 'מות' לך לסכור שיש משהו בהנאות גשמיות... וכאן המקום להבהיר ולברר. שאלת קודם, מדוע הגדרתי את הנפש כיצר הרע, הרי היא דואגת לחיי הגוף והוה

זה לא תלוי בחינוך, ולא במוסר. זו המהות הכי פנימית של האדם. זה האדם עצמו!

לאדם והורג אותו גם בעולם הזה!"

"זה לא נראה לי ככה."

"-**אוֹכִיחַ** לך. נתחיל מהמידות הרעות. נפש האדם מראה לו שהדבר הטוב ביותר עבורו הוא לכעוס ולנקום, או להלחם על מעמדו וכבודו וכדו', הוא אמנם משקיט את הרגש, אך במציאות הוא מפסיד מכך הרבה יותר! (מזומגמ רבא במס' צמידה פקא פק יב). אדם שלקוי במידות רעות - קשה לדור בשכנותו, ואפילו על אנשי ביתו הוא אינו מתקבל! אך נמשיך יותר מכך. שמא תאמר אמנם הנפש גורמת לאדם שיפסיד את חברת בני האדם אך לפחות דואגת לגופו - תראה שלא כך הוא." יצרו של אדם מתגבר עליו... ומבקש להמיתו" (סוכה יג) - כפשוטו ממש! לא רק להחטיאו ולהפסידו את חיי עולם הבא, אלא ממש להרוג אותו! אדם שגמר בדעתו לוותר על עולם הבא ואף על חיי החברה, ובוחר להוציא עצמו מן העולם על ידי שיתן לגוף את כל מה שתחפץ נפשו. ישן שינה של שחרית ככל חפץ הגוף, ישתה יין של צהרים, לא יאמץ את גופו ולא את מוחו, במחשבה שהנה, נותן הוא לגוף את כל צרכיו ברווח, ובוודאי יהיה הגוף דשן ושמן. אך לא כך הוא! מי שיסבול מכך בראש ובראשונה הלא הוא הגוף עצמו! היתכן? כן. "איזהו אל זר שיש בגופו של האדם הוי אומר זה יצר הרע" (ע"ב פ"ג). בתוך הגוף ישנו 'אל זר' שדוחף אותו לשבר כליו בחמתו, כאילו זהו הפתרון לבעיה שהנפש ראתה.

זוהי ההבחנה שיש להבחין ברצונות הגוף. אין זה נכון לקרוא לגוף או לנפש 'יצר הרע' במובן של רע מוחלט, אלא במובן של החומר המפתה (כמבואר בפיק"ח' במס' וכן בפיק"ו). אך יצר הרע המוחלט הוא כוח רוחני, חיצוני לאדם, המבקש את רעתו בעוה"ז וכמובן בעוה"ב. זהו שאמרו חז"ל שהוא הלך אורח ואיש, זכור שבלב, אבן ומכשול וכו'. מי שמבקש לישון זהו לא אתה ולא כוח שרוצה בטובתך. להיפך! אתה בתוכך רוצה את העמל והעבודה. זהו רצונה של הנשמה. 'הוא' החיצוני לך, רוצה שתנוח ותתעצל. כדי שתתנוון ותחלש. מבקש המיתו. עליך לשנות את המבט שלך. לדעת מיהו אתה ומיהו אויבך."

"**טוֹב**, בשכל אתה צודק. אין לי מה לומר. אך החוויה אומרת אחרת..."

"-**א**- החוויה משתנה לפי המבט שלך, ב- אם תשים לב, תוכל בקלות לחוות שמה שטוב לך הוא ההתגברות. שים לב להרגשתך אחרי שהלכת אחר תאוות הגוף יותר מצורכו, לעומת הרגשתך אחרי שהתגברת ולקחת את הצריך לך בלבד. ביום שהתגברת וקמת כארי, ברי לי שהרגשת הרבה יותר טוב מיום שזרמת' עם הגוף והמשכת לישון עד שכבר לא יכולת לישון עוד... אני צודק?"

"**א**ה... כן..."

"-**ש**ים לב להרגשה הזו בעוד תחומים, ולאט לאט תתהפך החוויה שלך. תכיר שאתה רוצה לקום, אלא ש'מישהו' דוחף אותך לעשות נגד רצונך! נגד מה שאתה יודע שטוב לך!"

"**מ**ה אומר, זה מהפך בחשיבה. יקח לי זמן עד שאראה כך את הדברים. אסכם עכשיו את המהלך, ואראה האם התיישבו הקושיות. אני באתי בהבנה שהנפש היא שרוצה את טובתי, כמו שהסברת, ואילו השכל כופה אותי נגד רצוני, ולכן היה לי קשה להבין איך בכלל אפשר להצליח. תשובתך היתה שהנשמה היא עצם האדם ואילו בנפש מעורב יצר הרע שמבקש את רעתנו. הדחף להתקדם בא מכוח הנשמה, והיצר משבש את הדעת לראות את הרע כטוב, על מנת לאבד לנו הן את עוה"ב והן את עוה"ז! ממבט כזה אכן כל הקושיות מתורצות. אך צריך להפנים את המבט הזה."

"-**י**פה מאוד. אם מעניין אותך, תראה בספר שערי קדושה (תחילת חלק ה') וסוף ג' שער 3, במכות האדם) כיצד הוא מתאר את מבנה האדם. אתה יכול לדלג על מה שאתה לא מבין."

"**א**שתדל... תודה רבה."

"-**י**ושר כח! עלה והצלח. כל טוב."

יצר הרע זהו כוח רוחני חיצוני לנו, שכל מטרתו היא להזיק לנו. הוא זה שמשבש את מערכת הנפש לפעול כנגד החיננו, 'חוי' השורת השכל והחכמה, ומשטה בה לרצות בדברים שלכאורה טובים לאדם, אך באמת פוגעים בו

עליות החסידים לארץ ישראל

הרב חיים פרידמן

[מאמר יט]

חלונות, וְהָיוּ רוֹאִין אֱלֹהֵי אֶת אֱלֹהֵי וְרָאוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְהִלָּךְ לְפָנֵיהֶם”.

וישמעתי בשם הגר"ר יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק, שזה משל לכל הדורות, שעם ישראל מתחלק לשבטים ועדות, ולפעמים יש חילוקי דעות בין זה לזה, אמנם מצד שני - וְהָיוּ רוֹאִין אֱלֹהֵי אֶת אֱלֹהֵי, להסתכל באהבת ישראל גם בשבט ובעלי הדעה שזולתו - ביחד עם חילוקי הדעות. עכת"ד.

“אבותינו סיפרו לנו”

והנה, כאשר מחפשים מי שיספר את הניסים שארעו בכל שביל מהי"ב גזרים שבקריעת ים סוף - עדיף **שבן ראובן** יספר על השביל שבו הלכו **שבט ראובן**, משום שבשביל לספר את כל הפרטים ופרטי הפרטים - לא די ב"רואין אלו את אלו", אלא צריך מי שהוא עצמו היה שם בכל רמ"ח אבריו ושם"ה גידיו. וממילא אין שום סיבה לחשוד במי שהוא משבט ראובן - שיש לו מגמה להעלים את שבט שמעון ח"ו, אלא שהוא מספר את הסיפורים שהוא "צולל" בהם, ויש לו בהם "גירסא דינקותא".

כך הנני הכותב, גדלתי מנעורי בבית מדרשם של תלמידי תלמידי הגר"א, ומהם שאבתי ודליתי את דעותי וכתבי, והפרטים אשר אני כותב עכשיו לרבים - הם בנויים על רשימות ישנות שרשמתי לצורך לימוד פרטי, ולכן באופן טבעי אני רגיל לכתוב על תלמידי הגר"א, כי אותם אני יותר מכיר בבחינת "אבותינו סיפרו לנו".

אך מעולם לא היתה לי שום מגמה להעלים את סיפור העליה והמסירות נפש לארץ ישראל של בני השבט השני ח"ו. ואדרבה, יעיד העורך החשוב, ידידנו המוסר נפשו על ארץ

בתקופה האחרונה נתקבלו מכתבים למערכת "קדושת ציון" לעורר את ענין העליות החסידים לארץ ישראל, ואביא אחד מהמכתבים שנשלח בערב פסח שנה זו:

“מאד נהנית לקרוא את המאמר המשובח של הרב חיים פרידמן ובו ביאור מקיף על שנת ת"ק ושנת ת"ר שבהם היתה אתחלתא דגאולה. מבואר בטוב טעם מתוק מדבש.

אבל קצת התפלאתי מההתעלמות המוחלטת במאמר מעליית תלמידי הבעש"ט, שהיו אף הן באותן שנים.

אקווה שזו טעות ולא מגמה. בברכת הצלחה רבה.

אני מאד נהנה כל פעם לקרוא את כל המאמרים המשובחים. בברכת חג פסח כשר ושמח”

[שם הכותב שמור במערכת].

“...וְהָיוּ רוֹאִין אֱלֹהֵי אֶת אֱלֹהֵי”

והנני להשיב בס"ד:

יישר כח על ההערה החשובה, והנני מצטער ומתנצל על ההשמטה שנעשתה בשגגה ולא במתכוון, כי לא היתה לי שום כוונה להשמיט את חלקם החשוב של החסידים בעליה לארץ ישראל.

ובכדי להסביר את עצמי - אפתח במשל פי:

בקריעת ים סוף נחלק הים לי"ב גזרים, וכל שבט היה הולך בשביל בפני עצמו,

וכמו שאמרו חז"ל (פרקי דרבי אליעזר פרק מ"ג): **“רבי אליעזר אומר ביום שנגזרו המים בו ביום נקפאו ונעשו לשנים עשר שבילים, שקה כנגד שנים עשר שבטים, ונעשו חומות מים, ובין שביל ושביל**

ישראל וקדושתה - הרה"ג ר' יהודה אפשטיין שליט"א, שמאחורי הקלעים סייעתי לו לפעמים גם בהבאת דברי גדולי החסידים [לאחרונה במדור "דעת תורה" (גליון 28 עמ' תשע"ח)] ששלחתי לו בתוספת כותרות והדגשות את דברי האדמו"ר מזוועהיל צדוק"ל].

גם עתה, ברשות העורך החשוב שליט"א, הנני בקריאה של חיבה לתלמידי חכמים מעדת החסידים, להצטרף לשורת הכותבים ב"קדושת ציון", ולספר בציון ממה שספגו ב"בית אבא" ובבית מדרשם-על "שיבת ציון" בעליית החסידים, בכחינת "כדידי הוה עובדא", וכך התועלת בידיעת "עליית החסידים" תהיה מרובה יותר.

**הגאון ר' הלל ריבלין משקלוב פעל
לאחד בין פרושים וחסידים למען מגמתם
המשותפת - כיבוש א"י**

דבר זה - שסביב הנושא של "כיבוש ארץ ישראל" צריכים כולם להתאחד ולהתלכד - למדנו מהגאון רבי הלל ריבלין תלמיד הגר"א ובעל "קול התור", וכפי שהובא בספר "חזון ציון" בפריק י"ב ("לפני תחנת מעבר לירושלים" - עמוד 51):

"ר' הלל השתדל לפשר בין החסידים והפרושים בדברים שנשנו במחלוקת. כן כיבדוהו גם רבני העדה הספרדית, ושירו 'ירושלים חמדה' - שרו יחדיו פרושים וחסידים, רקדו ברגש זקנים ונערים, חכמי תורה **אשכנזים וספרדים**" (יוסם כספמן סמחהל צמילים 'ירושלים חמדה' - הוא נעזב מספר 'צרות הצות בצערת אליהם' להגאון ר' יוסף ריבלין ז"וק"ל).

ושם במילואים (עמוד 179): "בשנת תקפ"א נוסד בירושלים גם כולל החסידים ע"י חסידו הבעש"ט ובעל התניא שהחלו אז להתישב בירושלים, ואז הוקם גם ועד משותף בין שני הכוללים האלה בשם "ועד הכוללות פרו"ח" (פרושים וחסידים).

ביום שהוקם המוסד הזה בירושלים, פתח הגאון ר' הלל משקלוב תלמיד הגר"א [שהיה כידוע בעל גימטריות, והיה מוציא על כל פעולה חשובה רמז לסגולה והצלחה] בפסוק "פתחו לי

שערי צדק אבוא בס" וכו', ואמר כי "פרושים וחסידים" עולה בגימטריא "שערי צדק".

ועוד שם (עמוד 120, ויציא לכן): "...ובמשך הזמן נסתגלו ונתאקלמו [החסידים] בתוך אחיהם [הפרושים], וכמעט שלא

היה זכר לסגנון המחלוקת הישן בין הפרושים והחסידים. הנאמנות לארץ ישראל והתנאים הקשים אכפו על כולם עבודה משותפת".

**צאצאי תלמידי הגר"א הזכירו לשבחה את
"עליית החסידים"**

גם צאצאי תלמידי הגר"א שבאו בעיקר ללמד על בית מדרשם של תלמידי הגר"א - לא היתה להם שום מגמה להשכיח את חלקם של גדולי החסידים ב"שיבת ציון".

וכפי שכותב הגאון ר' צדוק קרויז זצ"ל ("סוף ציון" עמ' 108) "מוסדי חכ"ך עמוד 10" - נינו של הרה"ג העסקן הידוע ר' צדוק הלוי ז"ל משקלוב, מתלמידי רבינו הגר"א, שעלה בשירות הראשונות עם חבריו מתלמידי הגר"א ז"ל, אשר פותח את מאמרו ב"זכור ימות עולם" על "עליית אליהו - זאת אומרת תלמידי הגר"א זי"ע, אשר הם ירו אבן הראשה פנת יקרת לישוב ראש וראשון לאחינו האשכנזים בעיה"ק".

אמנם ביחד עם זה הוא כותב בהמשך הדברים: "כן עלינו להזכיר לטוב תלמידי הבעל שם טוב ובעל התניא, החסידים מיסדי ישוב האשכנזים בצפת, שאחר כך הצטרפו לעדת הפרושים בירושלים, וכולם יחד עבדו בכל כוחם לחזק ולהרחיב את הישוב במסירות נפשם".

בשנת תקפ"א הוקם
"ועד הכוללות פרו"ח"
(פרושים וחסידים) ...
פתח הגאון ר' הלל
משקלוב תלמיד הגר"א
ואמר כי "פרושים
וחסידים" עולה
בגימטריא "שערי צדק".

ואח"כ העתיק את משכנו לירושלים. אחר חמש שנים לשבתו בירושלים נפטר בשנת תקי"ז לערך.

בשנת תקכ"ד עלו לא"י הצדיקים ר' נחמן מהורודינקה ור' מאיר מפרימישלאן.

בשנת תקל"ז עלתה קבוצת החסידים הראשונה בראשות שלשת הרבנים הצדיקים: ר' מנחם מנדיל מויטבסק, ר' אברהם קליסקר ור' ישראל פוליצקר, והתיישבו בצפת... רבות עשו החסידים לעורר בלב בני ישראל את חבתם לארץ הקודש, ולרכוש את עזרתם והשתתפותם.

בשנים שבאו אחר כך עלו קבוצות חסידים נוספות, אשר התיישבו בצפת, בטבריה ובחברון, ומאוחר יותר - בעיקר לאחר הרעש בצפת בשנת תקצ"ז - גם בירושלים.

וכן בספר "מוסד היסוד", בפרק ב' עליות היסוד (עמ' 13 - 14): "בשנת תקל"ז החלה עלית החסידים לארץ ישראל בראשות תלמידי המגיד ממזריץ ורבו הבעש"ט וחסידיו בעל התניא (הרב מלאדי זצ"ל). עליתם הראשונה כללה כמה עשרות משפחות, שהתיישבו בצפת ובטבריה.

ראשי עלית החסידים הראשונה לאר"י היו הרבנים הצדיקים: ר' מנחם מנדיל מויטבסק, ר' ישראל מפולוצק, ר' אברהם קליסקר, ר' אברהם מאיר מלאדי, ר' חיים איסר ממואהילב ועוד.

הנסיעה לאר"י בימים ההם ערכה שנים עשר חדשים בערך, נסיעה מסוכנת ורבת תלאות בסירות מפרש, בתנאים קשים. הם התיישבו בגליל, בצפת וטבריה, כאמור למעלה.

מנהיגי העליה הזאת וכל משתתפיה עבדו במרץ רב בעבודת ההתישבות הראשונה, עבודה קשה שעלתה להם גם בקרבנות בנפש ורכוש. ורבים הם הסיפורים הפרטיים על סבלותם ומרצם בפעולות העליה וההתישבות תוך פגעי הימים ההם בארץ.

עליית החסידים בשנות תק"ז, תקכ"ד, ובעיקר מתקל"ז ואילך

בינתיים - עד שתיעשה המלאכה בידי אחרים בצורה יותר מוצלחת ומפורטת, בבחינת "אבותינו סיפרו לנו" וכו"ל - טרחתי ויצאתי לדרך, לעיין וללקט מהספרים "חזון ציון" ו"מוסד היסוד" כמה שכתבו על עליית החסידים.

וזוה החלי בעזה"י מתוך הספר "חזון ציון"

(פרק י"א "קומץ יהודים בחן ישראל כשומע" - עמ' 50), כאשר הוא מספר על תלמידי הגר"א שעלו לארץ הקודש בשנת תק"ע, הוא מדבר על כך שהארץ היתה כמעט שוממה, ורק קומץ יהודים היו בה: "לדברי זקנים ותיקים מצאו בכל הארץ כמאה משפחות ספרדים, וכחמישים משפחות אשכנזים חסידים. רוב היהודים גרו בצפת ומיעוטם בטבריה, בחברון, בשכם, בשריד הישוב החקלאי הקדום - פקיעין. וקומץ ספרדים בירושלים."

והוא הולך ומפרט את עליית החסידים מתחילתה:

"...ועוד לפני עליית השיירה מתלמידי הגר"א - עלו ארצה חסידים מתלמידי הבעש"ט, וביניהם רבנים וצדיקים שהתאמצו לחזק את הישוב ושלחו שלוחים לאחיהם בגולה לדרוש תמיכתם בארץ הקודש ובשיבת ציון.

ראשון החסידים שעלה לא"י היה ר' גרשון קיטובר גיסו של הבעש"ט. הוא עלה בשנת תק"ז עם בני ביתו והשתקע בחברון,

בשנת תקל"ז עלתה קבוצת החסידים הראשונה בראשות שלשת הרבנים הצדיקים: ר' מנחם מנדיל מויטבסק, ר' אברהם קליסקר ור' ישראל פוליצקר... הנסיעה לאר"י בימים ההם ערכה שנים עשר חדשים בערך, נסיעה מסוכנת ורבת תלאות בסירות מפרש, בתנאים קשים. הם התיישבו בגליל, בצפת וטבריה

היהודים בעיר. היתה נערצת על הכל בצדקותה ובפיקחותה. רבנים גדולים, גאונים וצדיקים ראו לעצמם זכות לבקרה בביתה ולקבל מפיה את ברכותיה הטהורות.

בשנת תרנ"ג לאחר פטירת הגאון ר' שמעון מנשה חייקין זצוק"ל רבה של חברון – מינו יהודי חברון את הגאון ר' דובער אפרת זצוק"ל נכדה של הרבנית מנוחה רחל סלונים לרבה של חברון, אח"כ התמנה נינה הגאון רבי יעקב יוסף סלונים זצוק"ל שהיה רבה האשכנזי האחרון של חברון.

בנו של ר' יעקב יוסף סלונים – הוא הקדוש ר' אליעזר דן סלונים הי"ד, שהיה חבר מועצת העיריה היהודי היחיד ומנהל הבנק בחברון. בשבת י"ח מנחם אב כשהחלו הפרעות ע"י ערביי חברון וירושלים – עשרות רבות מקרב יהודי חברון, ביניהם מבחורי הישיבה המקומית, התקבצו ו באו לביתו של סלונים, שנחשב לבית הבטוח ביותר בשל הקשרים של בעליו עם השלטון הערבי והיותו חבר מועצת העיר חברון. אולם כשהפורעים שטפו בהמוניהם את בתי היהודים, הם התנפלו על ביתו של סלונים. המרצחים טבחו קודם כל את אליעזר דן, שעמד בפתח הבית, את אשתו ובני משפחתו. לאחר יומיים בכ" אב נפטר מפצעיו הי"ד, כאשר בין השאר נזקפת לו הזכות שרבים ניצלו במסתור בביתו, ביניהם המשגיח הגה"צ ר' מאיר חדש זצוק"ל ורעייתו ע"ה, כפי שמסופר בספר "המשגיח ר' מאיר" לבתו הרבנית אזרחי שתחי'.

הרבנית מנוחה רחל סלונים ע"ה, זכתה לשבט גדול של תלמידי חכמים ועובדי ה' ויושבי על מדין כן ירבו!*

[*] **מפרעות תרפ"ט** – ועד למדינה יהודית בארה"ק
ומענין לענין כ"ענינא דיומא":

שם ("כמשיג ר' מאיר" עמוד 187) בענין פרעות תרפ"ט הנ"ל מסופר: "...לפתע הגיע מפקד הצבא הבריטי, קפרטה ימ"ש, כשהוא רכוב על סוסו ואקדחו בידו, שני בחורים מהישיבה

בעל התניא ופעולותיו לסיוע הישוב היהודי בארה"ק

וממשיך בספר "מוסד היסוד" (ע"ג):

גם הבעש"ט בעצמו כבר יצא לקושטא במטרה לעלות משם לארץ, ואח"כ גם בעל התניא יצא לנסוע לארץ ישראל, אלא שמסיבות שונות חזרו מדרך נסיעתם.

בעל התניא עצמו עמד אח"כ בראש הפעולה המרכזית לעזרת עליית החסידים לאר"י וחזוק הישוב, ועל ידו נשלחו הכספים של קופות רמבעה"ן לאר"י. הוא גם סבל הרבה מפעולה זו, כי אחת ההאשמות בהן הואשם מצד הממשלה הרוסית ושבגללן הוטל למאסר, היתה גם זו של שליחת כספים לאר"י, שהממשלה פירשה דבר זה כשילוח כספים לטורקיה למטרה מדינית.

[א.ה. כך היה המעשה: יום לאחר יו"ט שני של חג שמחת תורה תקנ"ט, הגיעו שוטרים רוסיים ועצרו את בעל התניא, באשמת מרידה בשלטון הרוסי. הוא הואשם שבמשלוח כספים לחסידיו שעלו לארץ ישראל, הוא מסייע בידי האימפריה העות'מנית וריבתה של רוסיה הקיסרית.]

קרוב לחודשיים היה בעל התניא במאסר במבצר פטרופלובסקיה בעיר סנט פטרבורג בתנאים קשים מאוד, עד ששוחרר לאחר מאמצים כבירים של חסידיו ביום י"ט כסלו.

באותו היום – י"ט כסלו תקנ"ט – נולדה בת לבנו האדמו"ר 'האמצעי', רבי דובער. כאשר בישר הבן לאביו על לידת נכדתו נענה הרבי ואמר לבנו: קרא לה 'מנוחה', כי מעתה נבוא אל המנוחה. הפעוטה נקראה גם בשם רחל על שם בתו של "בעל התניא" שנפטרה בצעירותה, ולימים נודע שמה כרבנית הצדקנית מרת מנוחה רחל סלונים, אם היישוב היהודי בחברון.

היא ובעלה ר' יעקב (כולי) סלונים עלו לארץ הקדש בשנת תר"ה יחד עם בני משפחתם לחזק את הישוב בחברון. עד לפטירתה בכ"ד שבט תרמ"ח התגוררה הסבתא הצדקת בעיר הקודש חברון והטביעה חותם מיוחד על חיי

החקיקה בתורה, וכשם שתורתנו הקדושה שהיא דברי אלקים חיים היא נצחית, כך ההבטחה היא נצחית. זה **"הספר הלבן" הנועל את שערי הארץ לפני בני בניהם של אברהם יצחק ויעקב - מתנקש באותה הכפחה.**

שקולה מצות ישוב ארץ ישראל כנגד כל התורה כולה, וכל חוק השולל זאת **אפילו מנפש אחת מישראל**, לא נוכל להשלים אתו, **כשם שלא נוכל להשלים עם כל גזירה הנוגעת לאחת ממצוות ה'!**

וזה עוד מלבד הטעם העיקרי, שהגם שמקימים מצות **"שיבת ארץ ישראל"** תחת שלטון גוי, מכל מקום אין מקיימים מצוות **"כיבוש ארץ ישראל"** אלא כשיש שלטון יהודי על ארץ ישראל, וכמוש"כ (צמדבר לג, כג) **"והחזקתם את כל ישיבי הארץ מפניכם... וישבתם בה"**. וכמוש"כ (דברים יא, כב) **"וירשתם אתה וישבתם בה"** **"ירושלה הוא הכבוש"** במ"ש עלה רש (דברים ח כב) **"וישבת הוא החלוקה"** (מלבי"ם דברים יב, ט).

וכתב הגר"א עה"פ (דברים לג, יג) **"ירכבהו על במתי ארץ"**. ובאר הגר"א "אלהת הלויה" (ס): **"פירוש, הכניסם לארץ ישראל (מצות "שיבת ארץ"), והמשילים על ארץ ישראל"**. [מצות **"כיבוש ארץ"**].

א"כ, על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, **שבה' אייר תש"ח נחנה לנו מדינה יהודית בארץ הקודש ובכ"ח אייר תשכ"ו שכינו לשחרר חבלי מולדת רבים ובהם את מקום מקדשנו.**

[ע"ע בספר "שלוחא דרחמנא" להרב אהרן סורסקי שליט"א על הג"ר שרגא פייבל מנדלוביץ זצוק"ל (עמודים 498 - 504) כמה הגרש"פ חיכה ככליון עינים ושפך הרבה תפילות שהא"ם יכירו בזכות ישראל על ארצו, ושם מיושבות קושיות רבות בהקשר לזה. ("הספר שלוחא דרחמנא" הוא ספר כציר ציונה, כולו ממש, מכריזים לכריזה". מצדדי הגרמ"מ שולחנך זכ"ל - הוצב ב"צבצקי הלא"ץ עמוד ל"ה).

וע"ע בדברי הגאון רבי חיים שרגא פייבל פראנק זצוק"ל, חבר הבר"ץ אשכנזים פרושים בירושלים, בספרו "תולדות זאב" עמ"ס שבת (ח"ג, עמוד פ"ב) שבמינו - תחילת הגאולה - אור וחושך משמשין בעירוביאי חדא].

פרצו החוצה ובמסירות נפש הגיעו בריצה אל הקצין, הם החלו מתתננים לפניו ממקום מתבואם כי ירחיק את הפורעים מביתו של ראש הישיבה ומביתם. "זה לא עניינכם" - נוף בהם הקצין בצנינות. בינתיים החלו הערבים שמשביב לתקוף את הבחורים עצמם. הללו זעקו אל הקצין לעזרה, אך הוא לא נקפ אצבע. וכך מול עיניו נרצחו שני הבחורים היקרים יהי זכרם ברוך.

אחד הערבים אחוז מירוף של רצח קרא לחבריו "צריך להרוג גם את הקצין האנגלי", וזה היה המפנה. עכשיו הודעו הקצין הבריטי המרושע בראותו כי חייו בסכנה, שלף את אקדחו וירה באוויר, הרוצחים הניבורים נבהלו ונסו לכל עבר.

עתה פקד על כל השוטרים להתרכז בתחנת המשטרה, סוף סוף חילקו להם רובים, כשנשקם בידם התייצבו השוטרים מול הפורעים וירו מספר יריות באוויר, בין רגע התרוקנו הרחובות, הפורעים נסו על נפשם והפרעות הסתיימו. כל כך פשוט כל כך מהר מדוע לא עשו זאת קודם לכן.

ארישות השלטון הבריטי לפרעות תרפ"ט הוא אחת החוכחות לכך, שרחוקה מאד מן האמת היא הפענה, שהיה ניתן לקיים מצות שיבת ארץ ישראל בכפחה תחת שלטון גויים, והנה לנו הוכחה איך שהשלטון הבריטי לא נקפ אצבע כדי להגן על היהודים, וק"ו לא תחת שלטון האויב הערבי, אלא רק במדינה יהודית.

וזה מלבד הטעם שהשלטון הבריטי הגביל מאד את העליה היהודית לארץ ישראל, ועשו "ספר הלבן" כידוע, ורק כאשר זכינו למדינה יהודית - כל יهودי יכול לעלות לארץ ישראל.

וכמו שכתב הגר"א אברמסקי בשעתו: ("מלך ציפוי" עמ' 495): **"ויש מאחינו בני ישראל אשר בגלל החרדה מפני כובד המשא ומתן עם תקיפי התבל בענין האמור, הוציאו כרוז: שהטיפול בהשגת רשיון הכניסה בשביל אלפים ורבות שירידי חרב היונה, המתגוללים עוד במחנות ההסגר, הוא ענין פוליטי של איזו תנועה - ולא דבר דתי של כלל ישראל.**

אנו היושבים על מדין רואים חובה לעצמנו לפרסם את דעתנו, דעת תורה, בנידון זה:

"הקשר ההיסטורי" הנוכח במנדט, יסודו בהבטחה אלקית

לתומכי וידידי האגודה! ניתן להיות מנוי על עלוני "קדושת ציון" ותוך כך ליטול חלק באחזקת העלון. מתרומה בסך 10 ש"ח לחודש ומעלה, ניתן יהיה לקבל את העלון עד לבית. באותה הזדמנות ניתן להזמין גם כמות של עלונים לצורך חלוקה. לפרטים ניתן להתקשר למספר 052-7137627, או במייל - yyy7@neto.bezeqint.net

מנוי!

עד כאן מתוך הספר "מוסד היסוד".

**תלמידי הגר"א הביאו להגברת עליונות
החסידים לא"י ולירושלים**

נשוב על עקבותינו בחזרה לספר "חזון ציון":

לאחר שסופר בספר הנ"ל, כי החסידים הקדימו לעלות בשנות תק"ז - תקכ"ד - תקל"ז וכנ"ל, והם קיבלו בחיבה את תלמידי הגר"א, המשיך וסיפר שמצד שני יש ג"כ יחסי גומלין, שתלמידי הגר"א גרמו לעליות יותר גדולות של החסידים לארה"ק בכלל, ולהתישבותם גם בירושלים בפרט.

וכפי שמובא שם (פרק כ"ט - "ר' משה מגיד צירוסלים" - עמ' 115), לאחר שמאריך במכשול שעמד בפני המשך העליות לארץ ישראל - הלא הם החובות הרבים שלוו בנשך ומרבית מבני הנכר, אשר החלו למוטט את הישוב. וימהרו לקרא לר' משה מגיד ריבלין, שעלה בשנת תר"א ועשה סדרים ישרים ונכונים.

"ועל פעולתו של ר' משה בירושלים רשום ב"הצפירה" (י"ג אייר תרמ"ט):

והפני' ה' הצליח בידו להרים העול מעל צואר הבת ציון, ולהרים קרן עמנו וארצנו כידי ה' הטובה עליו, ובכל שולחיו פרע וסלק את החוב ... ואז רוח אלקים לבשה רבים מבני עמנו ויעזבו את ארץ מולדתם, משפחתם ורכושם ובצרו כספם באו נס ציונה כי לשמו ולזכרה היתה כל תאות נפשם, ואחר עבור ימים מעטים החלו גם החסידים לרוב בארץ, וישימו משכנם גם בציון - ירושלים".

המשך בעמוד הבא למטה

**בעל התניא ובנו האדמו"ר האמצעי ור'
מנחם מנדל מויטבסק העירו ועוררו את
האהבה - ליישיבת ובנין ארה"ק**

ושם (מילואים, עמ' 287) האריך להביא מבבל התניא דברי התעוררות נלהבים בעד מצות ישוב ארץ ישראל: "לעורר את האהבה הישנה וחיבת הארץ הקדושה ולהדשה כימי קדם, להיות בוערה כרשפי אש... להיות נפשינו קשורה בה בחבלי עבותות אהבה רבה... לתקן תחילת הקלקול והפגם וימאסו בארץ חמדה... ואין ישראל נגאלין אלא בצדקה שעושים עם ה' ועם ארצו הקדושה". גם על הגאולה הפרטית שלו אומר בעל התניא "שבזכות ארץ ישראל שוחרר ממאסרו".

גם האדמו"ר האמצעי הגה צ'ר' דוב בער בנו של בעל התניא עודד הרבה מאד את חסידיו חב"ד שבארץ ישראל להתעסק בעבודת אדמה. ובאחד ממכתביו הוא כותב: "... ולא תהיה המלאכה זו בזויה ח"ו, כי על אדמתנו באר"י היתה כל פרנסתנו רק בשדות ובכרמים כו".

חסידיו חב"ד שבחברון סיפרו שהנדיב הגדול משה מונטיפיורי פנה לאדמו"ר האמצעי בשאלה, מהו הדבר היותר חשוב לעזור ליושבי ארה"ק, והאדמו"ר ענהו: "הדבר היותר חשוב ונחוץ הוא לעזרם בהקמת יושבי החקלאות להוציא לחמם מן הארץ ולקיים מצוות הארץ".

ושם (עמ' 288): "ר' מנחם מנדל מויטבסק: צדיק וגאון בנגלה ובנסתר, בעל ספר "פרי הארץ", הוא ראש עלית החסידים משנת תקל"ז. במכתביו לגבאי ארה"ק שברוסיה כתב דברים נמרצים בעד קבוץ גלויות בשם רבו האדמו"ר ר' בער ממזערין ורבו הבעש"ט זצ"ל, ועל החובה הקדושה ביישוב ובנין הארץ להכשרת הגאולה.

בסוף ספרו "פרי הארץ" מובאים העתקים של כמה ממכתביו הנלהבים בעד ישוב ארץ ישראל. בין חסידיו "כולל וואהלין" שבצפת ובירושלים מסופר הרבה על מכתביו הנלהבים של ר' מנדל בעד ישוב ובנין אר"י, ועל מסירות נפשו ביסוד ישוב האשכנזים בגליל.

יהודים, ישראלים ומה שביניהם

לקראת הועידה השנתית של אגודת 'קדושת ציון'

הרב יהודה אפשטיין

מדיניות, היה זה ענין של השתייכות שבטית. יומיים לפני הבחירות נכנסה תנועת חב"ד בכל כוחה למערכה, עם סימא שביטאה יותר מכל את שורש המאבק – "נתניהו – זה טוב ליהודים".

מליוני דולרים הושקעו באותו קמפיין בוק, והפעילים עבדו עם אש בעיניים. אף אחד עדיין לא האמין כי ניתן יהיה לשנות את התוצאה הסופית, אולם בכל זאת.... הסקרים הראו כל העת על יתרון לפרס, אולם יתרון זה הלך והצטמק, עד שעמד על 2% יומיים לפני הבחירות. מדגם הבחירות המסורתי הראה על יתרון לפרס בהפרש נמוך אף יותר, של פחות מ-1.5%, ונראה היה, כי אמנם פרס ניצח, אולם בקושי רב. התקשורת הוכתה בתדהמה לנוכח ההפרש הזעום לעומת חוסר הסיכוי המוחלט שהעניקו לנתניהו כל הפרשנים והסוקרים. ואז, בסביבות השעה 3:00 לפנות בוקר, הגיעו תוצאות האמת מקלפיות המדגם, והמדגם עודכן מחדש. אף אחד לא האמין למראה עיניו. נתניהו ניצח בהפרש של אחוז! ההלם היה מוחלט, והתקשורת הישראלית, הידועה בהטייתה לצד מסוים, שדרה מוזיקת

היה זה מוצאי יום הבחירות בשנת התשנ"ו (1996). על-פי החוק החדש נערכו בחירות אישיות לראשות הממשלה, והמתמודדים היו שניים. שמעון פרס המנוסה והותיק, אשר ירש את ראשות הממשלה שבעה חודשים קודם לכן בעקבות רצח יצחק רבין, ולמולו מועמד צעיר בשם בנימין נתניהו, אשר שאף להחזיר את הליכוד לשלטון. התנאים האובייקטיביים והנסיבות בהן נערכו הבחירות לא הטיבו עם נתניהו. הסקרים בתחילת המערכה הורו על הפרש אדיר לטובת פרס. במשך הזמן הלך נתניהו וצמצם את הפער, בעיקר לנוכח הבטחון האישי המעורער של האזרחים אחר סדרת פיגועי התאבדות, אולם כל זה לא היה מספיק על-מנת להפוך את הקערה על-פיה. נתניהו היה זקוק גואשות למשהו נוסף, ואת אותו משהו העניק לו הציבור החרדי לגווניו ולסוגיו. ככל שקרב יום הבחירות הלך והתברר, כי קהל יראי ה' מכל העדות והזרמים תומך בנתניהו, בעוד שישראל החילונית, אשר בירתה תל-אביב, תומכת בפרס. זו לא הייתה שאלה של עמדות

המשך עליות החסידים לארץ ישראל

נסתגלו ונתאקלמו בתוך אחיהם, וכמעט שלא היה זכר לסגנון המחלוקת הישן בין הפרושים והחסידים. הנאמנות לארץ ישראל והתנאים הקשים אכפו על כולם עבודה משותפת."

הכותב וחותר לכבוד קדושת ארץ ישראל – ובניה בוגיה בזכות קיום התורה והמצוות, ובזכות מסירות נפש וגוף עליה. חיים פרידמן

ועוד שם (עמוד 119 – 120 צפרק כ"ז – גידול השוב ציונים. כתובות החסידים):

"...החסידים, שישבו בצפת טבריה וחברון – החליטו בימי ר' משה [ריבלין משקלוב] לקבוע להם מרכז גם בירושלים, ולהפנות אליה את חבריהם העולים. פעולה זו של החסידים חיזקה את הישוב היהודי בכלל והאשכנזי בפרט בירושלים, ובמשך הזמן

**בעת שהגיעו תוצאות
האמת הגיב פרס
בשתי מילים בודדות -
"היהודים נצחו!"**

'אבק אדם' השייך לעבר
[כלשונו של חיים וייצמן
ביחס ליהודי אירופה], הם
מלח הארץ, יפי הבלורית
והתואר, בעלי השרירים
היוצרים תרבות ישראלית
חדשה ועדכנית. 'נצחון
היהודים', כפי שהגדיר

זאת פרס, לא היה אלא תאונה היסטורית, שיבוש
המהלך הטבעי, בו העם היהודי שוקע לתאום
הנשיה, ותחתיו קם עם ישראלי, ששורשיו כאן
בארץ, עם חופשי בארצו, אשר צמח וחושל על
טרשי ארץ כנען.

זוהי יסוד גישתו של תיאודור הרצל מחולל
התנועה הציונית. הקמת עם חדש, עם ככל
העמים, אשר יהווה תחליף לעם הגלותי, שאין
לו ארץ ולא מדינה, לא שפה ולא תרבות, עם
נרדף כל העת, אשר אינו
יודע מנוח ובעצם קיומו
מהווה מטרה לשנאת
האומות. האסון, לשיטתו
של פרס, התבטא בכך
שדווקא כאן בארצו של
העם החדש, הגיחו להם
'היהודים' משום מקום
ונצחו את 'הישראלים'.

**באותו רגע של אמת,
כשהפור נפל וחקלפים
נטרפו, כשהוא יושב
בקרב אוהדיו ואינו יודע
שהדברים יפורסמו,
העלה האיש את אחת
הסוגיות הקריטיות להווי
הקיום היהודי. הוא נגע
בעצם בשאלה, בה אנו
עוסקים כאן ב'קדושת
ציון' לרא הרף - מיהו
עם ישראלי? מהו יעודו?
מהי האומה היהודית?
לאן פניה מועדות? האם
ישנו קו ישיר הממשיך
את העם היהודי העתיק
אל תוך זמננו זה, או
שמא קם כאן עם חדש -
עם ישראלי - תחת העם
היהודי המקורי.**

**כל מי שעמדו רגליו
למרגלות הר סיני - חייב
היה לדחות את חזונו של
הרצל. 'הישראלים' אליהם
שייך את עצמו פרס הם
יותר מסתם יהודים שאינם
שומרי מצוות. מדובר
באנשים המתמירים לשנות
את כל מהותו של העם. עוד
בטרם בואם לדחות את
מצוות התורה, הם דוחים
את עצם המושג של 'עם'
'ה', של אומה אשר נוצרה
בהר סיני ומחויבת לבורא**

אבל למשך היומיים הקרובים, כפי שמשודר בעת
פיגוע המוני או ביום הזכרון לחללי צה"ל.

**באותו רגע, בו הגיעו תוצאות האמת,
ישב לו שמעון פרס, למוד האכזבות מהעבר,
כשהוא מוקף ביועציו ובאישים שונים. אחד
מהם היה העיתונאי דאז, ולימים חבר-הכנסת
דניאל בן-סימון. בן-סימון כתב ספר על אותה
מערכת בחירות, בו סיפר, כי בעת שהגיעו
תוצאות האמת הגיב פרס בשתי מילים בודדות
- "היהודים נצחו!". בן-סימון עצמו נדהם
מהדברים, ולא יכול היה להמנע מלשאול את
פרס - "ומי הפסיד?". פרס לא נשאר חייב,
והשיב על המקום - "הישראלים".**

**לא באתי לגולל את סיפורה של אותה מערכת
בחירות. רצוני להתמקד בשורש הדברים כפי
שבאו לידי ביטוי בדבריו של פרס, ובהתייחסות
שלנו - הציבור החרדי - כלפי הדברים. באותו
רגע של אמת, כשהפור נפל והקלפים נטרפו,
כשהוא יושב בקרב אוהדיו ואינו יודע שהדברים
יפורסמו, העלה האיש את אחת הסוגיות
הקריטיות להווי הקיום היהודי. הוא נגע בעצם
בשאלה, בה אנו עוסקים כאן ב'קדושת ציון' ללא
הרף - מיהו עם ישראלי? מהו יעודו? מהי האומה
היהודית? לאן פניה מועדות? האם ישנו קו ישיר
הממשיך את העם היהודי העתיק אל תוך זמננו
זה, או שמא קם כאן עם חדש - עם ישראלי -
תחת העם היהודי המקורי.**

**פרס יכול היה לומר ש'הדתיים' נצחו, או
ה'ימנים' או 'החרדים'. הוא לא עשה כן. הוא
בחר בביטוי 'היהודים', ולמולם הציב לא את
'החילונים', או את 'השמאלנים', או את 'חסיד
שלטון החוק', אלא את 'הישראלים'. עם מול
עם, לאום מול לאום. 'היהודים' בעיני פרס
הם יהודי הגלות. אותו עם מסכן שלא הצליח
להתגונן מפני הפורעים האנטישמים. אותם
זקנים וחדלי אישים, שלא ידעו לבנות מדינה,
ונשאר רכונים על גמרותיהם העתיקות בשעה
שאור ההשכלה הבזיק בעולם ועמים רבים בנו
את מורשתם הלאומית. 'הישראלים', לעומתם,
הם אלו שבנו את המדינה, שהתנערו מאותו**

כל מי שעמדו רגליו
למרגלות הר סיני - חייב
היה לרחות את חזונו
של הרצל. 'הישראלים'
אליהם שייך את עצמו
פרס הם יותר מסתם
יהודים שאינם שומרי
מצוות. מדובר באנשים
המתמרים לשנות את
כל מהותו של העם

עולם. 'היהודים', לעומת זאת, מכירים בעם ישראל ההיסטורי. הם רואים את עצמם כממשיכיו של אותו עם. לכן, גם כאשר חלק מהם אינם מקיימים מצוות רח"ל, מדובר בבעיה אישית, איתה יש להתמודד במסגרת העם היהודי, ולא בבגידה בעצם מהותו של העם. זהו שורש החילוק שקיים בתוך הציבור שאינו שומר מצוות, ופרס אבחן זאת היטב.

ישנם 'יהודים', לעומת זאת, אשר מרגישים היטב את האחוה היהודית, את הקשר לאומה. אולם את מהותה של האומה הם כלל אינם מבינים. אלו היהודים, אשר רואים עצמם ללא כל ספק כהמשכו של עם ישראל ההיסטורי, אשר קבל תורה בסיני ונכנס לארץ וגלה ממנה פעמיים ועבר את מסעות הצלב והאינקוויזיציה, את השואה ואת שאר הזוועות שהיו מנת חלקנו. אם תשאל אחד מאותם יהודים האם הוא רואה בשיבת ציון בזמננו ובהקמתה של מדינת ישראל משום הקמת עם חדש, עם 'ישראלי', הוא ישיב בשלילה מוחלטת. הוא רואה בנו המשך ישיר של העם היהודי ההיסטורי. ואם תשאל אותו האם הוא רואה את ערביי ישראל כחלק מהאומה, בהיותם נושאי אזרחות ישראלית, הדבר עשוי להיות מסוכן לבריאותך.

אותם יהודים מזדהים כראוי עם המושג של 'עם ישראל', וזו עומק כוונתו של שמעון פרס. והוא ידע היטב על מה הוא מדבר. הבעיה של אותם יהודים היא העדר ההבנה היסודית, ולפיה התורה והמצוות הם הם המגדירים הלאומיים של האומה. על אלו נכרתה הברית, ומי שעובר על המצוות הוא לא רק 'לא בסדר' ברמת הפרט, אלא הוא פוגם בצורת האומה.

ישנם גם יהודים שומרי מצוות רבים, אשר מבינים את המושג הבסיסי של אומה יהודית, ואף מדקדקים במצוות התורה, ועם זאת - אינם רואים את הקשר ההכרחי שקיים בין קיום המצוות להשתייכות הלאומית. המצוות לדידם הם ענין דתי, ואילו ההזדהות הלאומית הוא ענין לאומי, וההפרדה הזאת גרמה לכן, שלמעשה הם אמצו את הצינונות של הרצל על כל מגרעותיה. עניינם של אלו התברר ביתר פירוט במאמר שהובא במסגרת זאת לפני חודשיים תחת הכותרת "קריאה לציבור החרד" ללי לעריכת חשבון נפש רעיוני".

חלפו קרוב לחצי יובל שנים מאז אותה אמירה של פרס. תהליכים רבים התרחשו באותו הזמן, וניתן לומר, כי ברמה האישית, ברמת הפרט - כוחם של 'היהודים' הולך וגובר על זה של 'הישראלים'. רבים שבים אל צור מחצבתם

'הישראלים', אם כן, אשר בירתם תל-אביב ואשר אינם מתביישים אפילו להכליל גויים גמורים ובתוכם את אויבי ישראל במחנה שלהם^[*], הם יותר מאשר יהודים שעזבו את התורה והמצוות. הם המנסים לברוא עם חדש יש מאין ובכך לקבור תחתיו את העם היהודי שנולד בסיני. בהם עלינו להלחם מלחמת חורמה.

'היהודים', לעומת זאת, מורכבים מקבוצות רבות. יש בתוכם כאלו המדקדקים בקלה כבחמורה, כאלו שהתורה היא כל עולמם, אולם בשל השיבושים שחדרו לבית המדרש באורך הגלות, הם כבר אינם מרגישים שייכות לקהל ישראל. חלקם אף מתגורר בחו"ל, וגם אלו הגרים כאן אינם עושים זאת בשל ההבנה, כי רק כאן הוא מקום הברית של ה' עם עמו. יצא לי לשמוע יהודי חרדי, הלבוש חתרדי לכל דבר, אשר שונא את השמאל ואת כל מה שהוא מייצג, ואותו יהודי מתלונן על כך שהוא "כבר לא יכול היה להשאיר יותר באמריקה בגלל שהשמאלנים והליברלים הרסו את אמריקה". זה מה שהביא אותו לארץ...

[*] בתוך אותם 49.5% שהצביעו לפרס היו לא מעט גויים רוסים שהגיעו הנה מכח ההגדרה הציונית האנטי-יהודית לחוק השבות, ולפיה 'הודו' אינו מוגדר על-פי ההלכה היהודית, אלא על-פי גחמותיהם של חברי הכנסת, וכן רבים מ'ערביי ישראל'.

באמצעות הבג"ץ ושאר המכשירים העומדים לרשותם, דואגים אותם 'ישראלים', שגם לו יצויר שרוב תושבי ישראל ישמרו מצוות, הציבוריות הישראלית תמשיך להתנהל על־פי חזונו של הרצל

על־מנת למלא את אותו חלל - שלא רק כל יחיד יקיים תורה ומצוות, אלא שעם ישראל כאומה יקבל על עצמו את חוקת התורה. כפי שבבית שני בימי עזרא כרתו העם אמנה עם ה' והכריזו בכך כי התורה היא חוקת האומה הלכה למעשה - כך יש לעשות בימינו, ואז יושלם נצחון 'היהודים' על־פני 'הישראלים'.

בוועידה הקרובה של 'קדושת ציון', ביום ה' כ"ה אייר באולמי זוועהיל בירושלים, יכריז קהל יראי ה', כי אינו מסתפק בתשובה של יחידים אל ה', וכי שאיפתו להחיל את חוקת התורה על האומה כולה. אותם 'ישראלים' - מתנגדי התורה והלוחמים כנגדה - בונים על כך שהציבור החרדי אינו מודע לענין הלאומי, ולכן שלטונם מובטח. מחובתנו להראות להם, כי טעות בידם, כי הציבור החרדי החל להתעורר למושגי האומה, לנושאים הנוגעים לכלל ישראל, וכי קרוב היום, בו ה' יהיה למלך על כל הארץ. ■

ברמה כזו או אחרת, והציונות החילונית כבר מזמן רחוקה מההילה שהייתה לה בימים בהם שאפה להקים 'עם חדש'. אותם אלו אשר בזמנו שאפו לכך [הקיצוניים שבהם הגדירו את עצמם כ'כנענים'] - כיום מסתפקים בשאיפה להתבוללות בין עמי העולם והיעלמות מהנוף. במובן הזה ניתן לומר, כי אותן בחירות אכן סמנו את קצה של 'הישראליות' ואת נצחונם של 'היהודים' על־פני 'הישראלים'.

אולם קיים רובד אחר, וברובד הזה נראה, כי עדיין מאבק קשה עומד בפנינו. 'הישראלים' לא אמרו נואש בכל הקשור להגדרת הלאום היהודי. ברמת הפרט, הם מבינים כי נחלו תבוסה, הרבה בזכות נטייתם שלהם להמנע מילודה. על־כן הם רואים במר יאושם את התרבות ה'יהודים', ועיניהם כלות לנוכח המציאות הדמוגרפית. אולם על דבר אחד לא ורתו, והוא הנהגת הכלל, הגדרת האומה. "אתם רוצים ליטול לולב בסוכות ולבלות את שבתותיכם בבתי־הכנסת במקום בתיאטרון?"; הם אומרים ל'יהודים'. "שיבושם לכם. אם זה מה שאתם אוהבים, איננו יכולים למנוע אתכם מכך. אולם המהות של המדינה, הלזו של האומה - ישאר בדינו". באמצעות הבג"ץ ושאר המכשירים העומדים לרשותם, דואגים אותם 'ישראלים', שגם לו יצויר שרוב תושבי ישראל ישמרו מצוות, הציבוריות הישראלית תמשיך להתנהל על־פי חזונו של הרצל. שנהיה עם ככל העמים. שמשטרנו יהיה דמוקרטי ושמור באדיקות על זכויות הפרט של כל הסחי והמיאוס של החברה, של כל אותם אנשים שהמקלדת מתקשה להעלות את הגדרתם מרוב גועל. שיעניק שוויון זכויות לערביי ישראל, שהרי גם הם 'ישראלים'. שההלכה היהודית תמשיך לשמש כ'דת' ולא תהפך לתורת חיים, אשר לאורה מתנהלת האומה.

על זה בעיקר ניטש המאבק כיום בין היהדות לישראליות. בודאי, יש עוד הרבה מה לעשות בתחום הפרט, ויישר חילם של ארגוני התשובה לסוגיהם השונים אשר דואגים לכל יהודי שישוב לצור מחצבתו. אולם בתחום הכלל, נראה כי ישנו

על זה בעיקר ניטש המאבק כיום בין היהדות לישראליות. בודאי, יש עוד הרבה מה לעשות בתחום הפרט, ויישר חילם של ארגוני התשובה לסוגיהם השונים אשר דואגים לכל יהודי שישוב לצור מחצבתו. אולם בתחום הכלל, נראה כי ישנו חלל, כי אף אחד אינו מוכן להרים את הכפפה ולהתעמת למול שלטון הרשע על הגדרת האומה, על היסודות החוקתיים שלאורם נלך.

Dear Jews!

This unique pamphlet is being distributed all over the Charedi cities and neighborhoods in Israel. We have no governmental aid, as is obvious, and we depend solely on members of the public whom understand the importance of spreading our ideas. Due to the fact that many people all over the country and the Jewish world are waiting to read our message each month, and due to the fact that some noisy haters of us would do anything to prevent us from spreading our ideas, it is of utmost importance that our supporters all over the land help distributing the pamphlet in a professional manner and as much as possible. Car owners are specially called upon to help us with distributing. A professional distributor can work for us in Lakewood, New Jersey, but the costs are already very high. We also want to start distributing a pamphlet in English. We would be very grateful for any contribution and, as said above, for any help in distributing. You can be in touch with us in order to contribute, to take part in distributing or for any questions you may have. Just leave a message at 052-7195368 or better still, send an e-mail to yyy7@neto.bezeqint.net

יום/שבע	מ -	עד	נביא מ -	עד	כתוב מ -	עד
יג. אחרי קדשים שמואל (ב)						
א	טז,א	טז,ב	אז,א	ביז,א	כוג,א	כוג,ב
ב	טז,ב	יז,טז	ביח,א	גטז,א	כזא,א	כזיא,א
ג	יח,א	יח,ל	גיז,א	גלט,א	כזב,א	כזב,ב
ד	יט,א	יט,כב	דח,א	הטז,א	כזג,א	כטכד,א
ה	יט,ב	כו,א	היז,א	והכ,א	כזד,א	לזיב,א
ו	כז,א	כז,ב	זח,א	זכט,א	לזג,א	לאב,א
יד. אמר						
א	כא,א	כא,ב	חח,א	טזג,א	לאג,א	לאכא,א
ב	כב,א	כב,טז	יח,א	יאזג,א	לבא,א	לבכ,א
ג	כביז,א	כבלג,א	יאיד,א	יבכ,א	לבכא,א	לבגל,א
ד	כג,א	כג,ב	יבכא,א	יגכב,א	לגא,א	לגכ,א
ה	כג,ב	כג,מד	יגכג,א	ידחא,א	לגכא,א	לדזי,א
ו	כד,א	כד,ב	ידזיב,א	ידלג,א	לדחא,א	לדלג,א
טו. כהר בחקתי						
א	כה,א	כה,ז	טזח,א	טזח,ב	להא,א	להיט,א
ב	כה,יח	כה,לח	טזכז,א	טזזיט,א	להכ,א	לוח,א
ג	כה,לט	כז,א	טזכ,א	יזכג,א	לזט,א	לזגב,א
ד	כוג,א	כזלב,א	יזכד,א	יחח,א	א,א	ג,א
ה	כזלג,א	כזח,א	יחט,א	יטט,א	ד,א	ו,א
ו	כזט,א	כזלד,א	יטי,א	יטמ,א	ז,א	ח,א
יז. במדבר						
א	אח,א	אכט,א	יטחא,א	ככב,א	ט,א	י,א
ב	אל,א	אנד,א	ככג,א	כאכב,א	יחא,א	יד,א
ג	בא,א	בלד,א	ככא,א	ככנא,א	טז,א	יז,א
ד	גא,א	גכז,א	כגא,א	כגלט,א	יח,א	יח,א
ה	גכז,א	גנא,א	כדא,א	כדכה,א	יט,א	כא,א
ו	דא,א	דכ,א	אחא,א	אלא,א	כב,א	כב,א
יז. נשא						
א	דכא,א	דמט,א	אלב,א	ביב,א	כג,א	כה,א
ב	הא,א	הלא,א	ביג,א	בלה,א	כו,א	כו,א
ג	וה,א	וכז,א	בלז,א	גטז,א	כח,א	ל,א
ד	זא,א	זכט,א	גטז,א	הה,א	לא,א	לב,א
ה	זל,א	זסה,א	הז,א	הלב,א	לג,א	לד,א
ו	זטז,א	זפט,א	זחא,א	זחא,א	לה,א	לו,א

דברי הימים

תשובה להשגה הרב מנשה בן-יוסף

סבוכר שלהים פי' אדון לעבדים], וא"כ לא מוכן כיצד ביארו את הזכרת התורה הוּו כטענת 'עבדי אתם'.

ומן ההכרח לפרש כך, שלמרות שעצם חובת שמירת המצוות חלה מצד מה שה' הוא אלהינו ומטיבנו, מ"מ הדבר שמחייבנו לאותה מערכת קשר בה הוא אלהינו ואנו שומרי מצוותיו, והסיבה מדוע לא נוכל לחילה לומר 'אין אנו רוצים בכל מערכת הקשר הזאת, אתה אל תהא א-להינו ומטיבנו ואנו לא נהיה חייבים בשמירת התורה' - על זה באה התשובה, כי ה' לא גאלנו להיות בני חורין, ולא גאלנו אלא למען נהיה משועבדים לאותה מערכת, בה הוא אלהינו ואנו עמו המחוייבים לעבדו ולשמוע בקולו.

ונמצא כי אף שמצד אחד אין הקב"ה תובע מאתנו את שמירת התורה כעבדים אלא כעם לאלהינו, מ"מ את עצם הקשר והיחס הוא תובע מאתנו בטענה שאנו משועבדים ליחס זה, שלא גאלנו אלא למען יחס וקשר זה.

וזה מה שאמרו בספרי, שכשהתחילו ישראל להיות מנתקים אמר להם הקב"ה 'עבדי אתם, על מנת כן פדיתי אתכם, על מנת שאהיה גוזר ואתם מקיימים' - הרי מדויק, שכשבקשו ישראל להפסיק את הקשר, אמר להם הקב"ה 'מחוייבים אתם להיות משועבדים לקשר זה, שע"מ כן פדיתי אתכם'.

וזה ביאור למה שאמר ה' על כל מצוה ומצוה - 'אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לאלהים', כלומר מה מחייב אתכם לנהוג כלפי בהנהגת עם אל אלהינו, ומפני מה אין אתם רשאים לינתק מקשר זה? מפני שלא הוצאתי אתכם ממצרים אלא בעבור זה.

והעולה מזה, כי מחוייבים אנו בקשר עם ה' לפי שעל-מנת כן גאלנו, ועל כן אין אנו בני חורין ליבטל מקשר זה, אמנם צורת הקשר עצמו היא שה' הוא אלהינו, ואנו שומרים מצוותיו מצד מה שהוא אלהינו וגואלנו מנהיגנו ומושיענו.

ואודה מאוד לכל מי שהעירני בזה, וע"י קושייתא דווקא ורוחא שמעתא כמאמרם ז"ל. ■

במאמרי בגיליון הקודם נתבאר, שאין הקב"ה מעמיד בתורה את יציאת מצרים כמעשה בו הוא קנה אותנו לעבדים, ומכח זה חייבים אנו בעבודתו, אלא שהוציאנו להיות לנו לאלהים, והיינו להיות מנהיגו ופטרוננו, ומכח זה חייבים אנו בעבודתו, כפי הראוי לעם לעבוד את אלהיו.

ורבים טובים העירוני מדברי הספרי בפרשת שלח, וז"ל הספרי שם - "ד"א למה מזכירים יציאת מצרים על כל מצוה ומצוה, משל למה הדבר דומה, למלך שנשבה בן אוהבו וכשפדאו לא פדאו לשום בן חורין אלא לשום עבד, שאם גיזור ולא יהיה מקבל עליו יאמר לו עבדי אתה, כיון שנכנס למדינה אמר לו נעול לי סנדליי וטול לפני כלים להוליך לבית המרחץ, התחיל הבן ההוא מנתק, הוציא עליו שטר ואמר לו עבדי אתה. כך כשפדה ברוך הוא את זרע אברהם אוהבו, לא פדאם לשום (בנים) [בני חורין]¹ אלא לשום עבדים, כשיגזור ולא יהיו מקבלים עליהם יאמר להם עבדי אתם, כיון שיצאו למדבר התחיל לגזור עליהם מקצת מצוות קלות ומקצת מצוות חמורות כגון שבת ועריות ציצית ותפילין, התחילו ישראל להיות מנתקים, אמר להם עבדי אתם על מנת כן פדיתי אתכם, על מנת שאהיה גוזר ואתם מקיימים".

הרי מפורש בדברי הספרי, אם כן, שהקב"ה תובע מאתנו את קיום המצוות, בטענה כי אנו עבדיו, שהרי הוציאנו ממצרים.

ואמנם דברי הספרי צ"ב מצד עצמם, שהרי הספרי פירש זאת כטעם מדוע מזכירים יציאת מצרים על כל מצוה ומצוה, והרי כשהתורה מזכירה יציאת מצרים על כל מצוה ומצוה, היא איננה מזכירה 'אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לי לעבדים', אלא 'להיות לכם לאלהים', והרי ברור הוא ש'אלהים' אין פירושו אדון לעבדים, אלא מנהיג ומשיע, וכמדומני שאין מי שמתפק בדבר זה [וע"פ אין מי

[*] כך הגירסה בילקוט"ו וכ"נ נכון וברלעיל במשל.

צ'ליל לחם שעורים

הרב מגשה בן-יוסף

בכל אותם שבעה שבועות, שעל כן נקרא שם החג 'חג השבועות'.

ובכמה מקומות ערבה התורה את ענין השבועות עם ענין בכורי החטים, כמו בפרשת כי תשא, שם נאמר "וחג **שבעת** תעשה לך בכורי קציר חטים", ובפינחס שנאמר "וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' **בשבועותיכם**". וכל זה טעון ביאור, מה חוגגים כאן - את השבועות שעברו או את הביכורים, את קציר השעורים או את קציר החיטים?

וניתן ליישב זאת בדרך הפשט בקצרה, אולם יש כאן פתח להבין ולהשכיל בעומק את כל ענין העומר וספירת העומר, חג השבועות וזמן מתן תורתנו.

אמרו במדרש (ויקרא ר' אבון פרשה כ"ח) - "לעולם אל תהי מצות העומר קלה בעיניך... רבי אבהו ורבי סימון ורבי יהושע בן לוי אמרו, היא שעמדה להם בימי גדעון, שנאמר (שופטים ז) 'ויבא גדעון והנה איש מספר לרעהו חלום ויאמר הנה חלום חלמתי והנה צליל לחם שעורים', מהו צליל לחם שעורים? רבנן אמרי על שצלל עליהם אותו הדור מן הצדיקים, ובזכות מה ניצולו? בזכות לחם שעורים, ואיזו? זו מצות העומר". עכ"ל המדרש.

ויש להתבונן מה היה בימי גדעון, ומפני מה ניצולו באותו דור, וכיצד מתקשר ענין זה לקרבן העומר.

עוד יש להתבונן במה שדרשו חז"ל מ"צליל לחם שעורים" מחד גיסא שצלל אותו דור מן הצדיקים, ומאידך גיסא את זכות קרבן העומר, שנראה מזה שיש לדברים שייכות זה עם זה.

וכה נאמר בספר שופטים (י א-ב)

"**ויקשו** בני ישראל הרע בעיני ה' ויתנם ה' ביד מדין שבע שנים...

רבים טובים עסקו בענין חג השבועות, כיצד אירע שהחג שבתורה שבכתב מתואר כ'חג הקציר', מתואר בחז"ל כ'חג מתן תורתנו'. אמנם בענין חג הקציר עצמו יש להתבונן, שיש בזה במקראות דברים הצריכים ביאור.

וראשית יש לשאול, שבספר שמות מבואר, שהחג נחוג בזמן תחילת הקציר, והוא חג ביכורי הקציר. בפרשת משפטים נאמר "וחג **הקציר בכורי מעשיך**" (שמות כ"ג, ט"ז), ובפרשת כי תשא נאמר "וחג **שבעת** תעשה לך **בכורי קציר חטים**" (שם ל"ד, כ"ג). אולם בפרשת אמור ובפרשת ראה מבואר, שמראשית הקציר מונים שבעה שבועות ואז חוגגים את חג הקציר, וזו לכאורה סתירה במציאות. אכן הביאור בזה הוא, שתחילת הקציר הוא קציר שעורים, שאז מקריבים את העומר מן השעורים, ואחר שבעה שבועות של קציר שעורים מתחיל קציר החטים, וחג הקציר הוא חג ביכורי קציר חטים, כמו שמפורש בכי תשא.

אמנם מה שיש לשאול הוא, מה חוגגים בחג זה, שמחד גיסא נראה שחוגגים בו את ראשית קציר השעורים שעברו עד עתה ואת השפע שכבר השפיע ה' עלינו **בכל אותם שבעה שבועות**, שעל כן נקרא שם החג 'חג השבועות'.

מה חוגגים בחג זה, שמחד גיסא נראה שחוגגים בו את ראשית קציר החטים כמו שקראתו תורה 'חג הקציר בכורי מעשיך', ומאידך גיסא נראה שחוגגים בו את שבועות קציר השעורים שעברו עד עתה ואת השפע שכבר השפיע ה' עלינו **בכל אותם שבעה שבועות**, שעל כן נקרא שם החג 'חג השבועות'.

וַיֵּדַל יִשְׂרָאֵל מְאֹד מִפְּנֵי מִדְּיָן וַיִּזְעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה'.

וַיְהִי כִּי זָעַקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה' עַל אֲדוֹת מִדְּיָן, וַיִּשְׁלַח ה' אִישׁ נְבִיא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי הַעֲלִיתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאָצִיא אֶתְכֶם מִבֵּית עַבְדִּים, וְאָצֵל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד כָּל לַחֲצִיצִים וְאֶגְרַשׁ אוֹתָם מִפְּנֵיכֶם וְאֶתְנֶה לָכֶם אֶת אֶרֶצְם, וְאָמַרְהָ לָכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִירָאוּ אֶת אֱלֹהֵי הָאֻמִּים אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים בְּאֶרֶצְם וְלֹא שִׁמְעֶתֶם בְּקוֹלִי."

מבואר שישאל חטאו, וה' הענישם ונתנם בכף מדין, וכאשר זעקו בני ישראל אל ה' על אודות מדין, השיב להם ה' ביד נביאו שעונש זה ראוי להם, שהלא הוא הוציא אותם מארץ מצרים והציל אותם מכל לוחציהם, והזהירם מלעבוד עבודת אלילים, והם לא שמעו בקולו ועזבוהו.

ותשובת בני ישראל לדבר ה' לא נשמעה, הם לא בקשו רחמים למרות חטאם, גם התעוררות לתשובה לא מצאנו מצדם, ודבר ה' הטוען לצדקת העונש שהעניש בו את בני ישראל נשאר ללא מענה.

אלא שבהמשך הסיפור מתרחשת תפנית, וכה נאמר במקרא (ס"ט י"ד) -

"וַיָּבֹא מֶלֶאךָ ה' וַיֹּשֶׁב תַּחַת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר בַּעֲפָרָה אֲשֶׁר לְיוֹאֵשׁ אֲבִי הַעֲזָרִי וַגְּדַעוֹן בְּנוֹ חֶבֶט חֲטִים בַּגַּת לְהַנִּים מִפְּנֵי מִדְּיָן. וַיָּרָא אֱלֹהֵי מֶלֶאךָ ה' וַיֹּאמֶר אֲלֵיו ה' עֲמָךְ גָּבוֹר הַחֵיל. וַיֹּאמֶר אֲלֵיו גְּדַעוֹן בִּי אֲדֹנָי וַיֵּשׁ ה' עִמָּנוּ וְלָמָּה מְצָאֲתָנוּ כָּל זֹאת, וַאֲנִי כָּל נַפְלְאוֹתַי אֲשֶׁר סָפְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֹאמַר הֲלֹא מִמִּצְרַיִם הֲעֵלָנוּ ה', וְעַתָּה נִטְשָׁנוּ ה' וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף מִדְּיָן. וַיִּפֶן אֱלֹהֵי ה' וַיֹּאמֶר לָךְ בְּכַתֵּף זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִכַּף מִדְּיָן הֲלֹא שְׁלַחְתִּיךָ."

הנה המלאך פונה לגדעון ואומר לו "ה' עמך", וגדעון בא בתביעה - "ויש ה' עימנו ולמה מצאתנו כל זאת, ואיה כל נפלאותיו אשר סיפרו לנו אבותינו". והדברים קשים, איה כל נפלאותיו?! הלא חטאתם ובחטאיכם נמסרתם ביד מדין, וחז"ל עמדו בקושיה זו, וכה אמרו (מו"ב גרש"י ס"ט) - "פסח היה, אמר לו אמש הקרני

אבא את ההלל, ושמעתי שהיה אומר בצאת ישראל ממצרים, ועתה נטשנו, אם צדיקים היו אבותינו יעשה לנו בזכותם, ואם רשעים היו, כשם שעשה להם נפלאותיו חנם, כן יעשה לנו, ואיה כל נפלאותיו".

משמעות הדברים, שגדעון טען כלפי המלאך שכמו שביציאת מצרים התגלה סדר של נפלאות חנם, שעשה ה' לעמו ישראל נפלאות כשעוד היו משוקעים בטומאת מצרים [שכן הוא האמת שלא היו זכאים לגאולה, כמפורש ביהזקאל], כך יעשה לנו ה' נפלאות חנם בעת הזאת, למרות שמצד מעשינו אין לנו שום סיבה להגות את חסדך.

וה' קיבל טענתו, ולא עוד אלא שאמר לו "לך בכוחך זה והושעת את ישראל", וביארו חז"ל (פ"י ס"ט) - "בכחך זה - בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני", והסנגוריא היא, כאמור, שגילה גדעון סדר של הנהגה מכוחה יש לה' להושיע את ישראל אף בזמן שאין הם ראויים.

אלא שיש להתבונן מה מהותו של סדר זה, אם אכן אין ישראל ראויים מדוע יושיע אותם ה', הלא ה' כרת ברית עם ישראל שבאם הם שומרים את תורתו, יאיר הוא פניו אליהם, ובאם לא - יתנם ביד אויביהם, ומדוע יושיע ה' את עמו אם חוטאים הם.

והביאור בזה הוא, שישנו סדר שהוא קודם לברית. הברית היא היחס ההדדי, בו ישראל מצדם שומרים את מצוות ה' וה' משפיע להם את טובו. אולם על-מנת שישראל ירצו ויחפצו לבוא בברית עם ה', ישנו סדר בו ה' משפיע להם את טובו עוד קודם כניסתם עמו בברית, שעל ידי זה הם ירצו בו, ויכנסו בברית עמו, ואז יחל הקשר ההדדי

משמעות הדברים, שגדעון טען כלפי המלאך שכמו שביציאת מצרים התגלה סדר של נפלאות חנם, שעשה ה' לעמו ישראל נפלאות כשעוד היו משוקעים בטומאת מצרים [שכן הוא האמת שלא היו זכאים לגאולה, כמפורש ביהזקאל], כך יעשה לנו ה' נפלאות חנם בעת הזאת, למרות שמצד מעשינו אין לנו שום סיבה להגות את חסדך.

וה' קיבל טענתו, ולא עוד אלא שאמר לו "לך בכוחך זה והושעת את ישראל", וביארו חז"ל (פ"י ס"ט) - "בכחך זה - בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני", והסנגוריא היא, כאמור, שגילה גדעון סדר של הנהגה מכוחה יש לה' להושיע את ישראל אף בזמן שאין הם ראויים.

אלא שיש להתבונן מה מהותו של סדר זה, אם אכן אין ישראל ראויים מדוע יושיע אותם ה', הלא ה' כרת ברית עם ישראל שבאם הם שומרים את תורתו, יאיר הוא פניו אליהם, ובאם לא - יתנם ביד אויביהם, ומדוע יושיע ה' את עמו אם חוטאים הם.

והביאור בזה הוא, שישנו סדר שהוא קודם לברית. הברית היא היחס ההדדי, בו ישראל מצדם שומרים את מצוות ה' וה' משפיע להם את טובו. אולם על-מנת שישראל ירצו ויחפצו לבוא בברית עם ה', ישנו סדר בו ה' משפיע להם את טובו עוד קודם כניסתם עמו בברית, שעל ידי זה הם ירצו בו, ויכנסו בברית עמו, ואז יחל הקשר ההדדי

**סדר זה - של הארת
טוב ה' שקודם הכניסה
בברית והארתו היותר
מעולה שלאחר הכניסה
בברית - מתגלה
בתבואת ארץ ישראל**

מצד הברית המשותפת
שבין ה' לעמו.

יציאת מצרים
נעשתה מכח הארה זו,
שהרי היתה קודם מתן
תורה, קודם בוא ישראל
בברית עם ה', ואותה
עשה ה' כדי שממנה
ילמדו בני ישראל על
אהבתו אותם, ומתוכה יבואו בברית עמו.

הסדר בו הנהיג ה' את ישראל קודם מתן
תורה גם הוא כולו בא מכח הארה זו. היו אלו
שבעה שבועות של למידה על טוב ה', שבעה
שבועות בהם עוד לא היו ישראל בטוחים כל
צרכם באהבת ה' אליהם, הם עדיין נסתפקו "היש
ה' בקרבנו אם אין", ועל כן טרם יכלו לקבל את
התורה. לאט לאט, עם עוד פניה של ה' אליהם
ועם עוד ישועה שהושיע אותם, כשראו ישראל
כיצד הוא מספק להם את כל צרכיהם, נוכחו
ישראל לדעת, כי ליבו של ה' כולו נתון לטובתם,
ואז קיבלו את התורה ברצון והקדימו 'נעשה'
ל'גשמע', שענין זה הוא כמו שביאר רש"י בשבת
פ"ח: ד"ה דסגינן בשלימותא - "התהלכנו עמו
בתום לב, כדרך העושים מאהבה, וסמכנו עליו
שלא יטעינו בדבר שלא נוכל לעמוד בו".

סדר זה - של הארת טוב ה' שקודם הכניסה
בברית והארתו היותר מעולה שלאחר הכניסה
בברית - מתגלה בתבואת ארץ ישראל.

מוזמן יציאת ישראל ממצרים והיותם לעם ה',
נותנת הארץ תבואתה, ואז חל קציר השעורים,
שהוא זמן השפע המצומצם יותר, הפחות במעלה,
מפני ששפע זה הוא השפע הבא קודם שבאו
ישראל בברית ה'. ועל-אף זאת סוף סוף יש כאן
שפע, ומעלה מיוחדת יש בו, שבו רואים ישראל
כיצד משפיע להם ה' את טובו בלא התערורות
מצדם, באהבה בלתי תלויה, ונצטוונו בתורה
להביא את קרבן העומר להודות לה' על השפע
המיוחד הזה ולספור את שבועות קציר השעורים
להתבונן בטוב ה' הזה הנשפע עלינו, ולהתעלות
כספירה זו באהבת ה' ובהכרת טובו. ואז, כשאנו

מלאים בהכרת טוב ה', חוזרים אנו ומקבלים את
התורה באהבה בחג השבועות, ואז מתחיל קציר
החיטים, השפע היותר מעולה, השפע שבא לאחר
בואנו בברית ה'.

ונמצא שהשם 'חג השבועות' מציין את
המצוה שישנה בחג זה, והיא המצוה לספור את
שבועות קציר השעורים, שענינה להתבונן בטוב
ה' שבזה, ועל כן שם זה מקביל לשמות 'חג המצות'
'חג הסוכות', שגם הם קרויים על שם המצוות
שבחגים, וענינם להתבונן בטובת ה' של יציאת
מצרים ושל ההושבה בסוכות. השם 'חג הקציר',
לעומת זאת, מקביל לשם 'חג האסיף', אשר מציין
את עצם הדבר עליו חוגגים את החג^[*].

ונשובה לענין גדעון. בזמן גדעון עזבו בני
ישראל את ה' ולא היו ראויים לישועה מצד סדרי
הברית אשר כרת ה' עם ישראל, אמנם גדעון תבע
שתופיע ישועת ה' הקודמת לברית, ותתעורר
ההנהגה שבה ה' פועל לא בעקבות הברית אלא
למען הברית, למען ישובו ישראל ויבואו בבריתו,
כמו שהיה ביציאת מצרים, שהושיע ה' את ישראל
קודם שבאו עמו בברית למען יבואו עמו בברית.

ואולם חידוש הוא, שהרי היום אנו כבר בעלי
ברית ה', ומנא לן שגם כיום יש סדר הנהגה כזה,
בו ה' פועל לא לפי סדרי הברית? זאת יש ללמוד
מן העומר, שציוונו ה' להקריב בכל שנה ושנה
קרבן הודאה על סדר ההנהגה המיוחד הזה, ש"מ
שאכן סדר הנהגה זה חי וקיים, ומכח סדר זה
ומכח ההכרה של גדעון בקיומו של סדר הנהגה
זה נושעו בימיו, וזה עצמו ענין העומר, שענינו
ההכרה בסדר הנהגה זה שמטיב ה' לישראל גם
כשאינם ראויים למען מכח זה ישובו אליו.

והנה בדורות האחרונים זה כמאתיים שנה,

[*] וזוהי המעם קורין מגילת רות בחג השבועות, שהיו בעוץ
ורות מרכבה לסדר זה של יחוד קוב"ה וכנס"ג, שהשפיע
בעוץ לרות שפע חנים **מתחילת קציר שעורים**, כמ"ש
"והמה באו בית לחם בתחילת קציר שעורים", ובעקבות
זאת עלה בלב נעמי להביא את רות בברית נישואין עימו,
ומיוחד נגשבו זה שהוא מרכבה ליחוד קוב"ה וכנס"ג יצא
דוד מלכא משיחא.

שימים אלו הם הימים המיוחדים להנהגה זו של הטבת ה' לישראל לא בעקבות הברית, אלא בעבור ישובו לברית.

ואולם ישועה כזאת ישועה של שעורים היא, מצומצמת היא, איננה בגילוי פנים, רק מלוכשת בדרכי הטבע, כרוכה באכזרות וקרבות, שכך הוא סדר הנהגה הקודם לכניסת ישראל לברית.

והנה שבעים שנה כבר חלפו להם משהתחילה הנהגה זו לפעול, כבר חלפו עברו להם שבעה שבועות קציר השעורים, וכבר בא הזמן שקול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, ועלינו מוטל בעקבות כל הישועות שפעל עמנו ה' לקבל את התורה באהבה גמורה, לומר 'נעשה ונשמע' בלב שלם ובנפש חפה, או אז יאיר ה' פניו אלינו בהארה גמורה, וימלוך בציון במהרה בימינו לעינינו. ■

עזבו בני ישראל את ה' לחצוב להם כורות נשברים של תרבות המערב אשר לא יכילו המים. ואמנם מחד גיסא הכה ה' בישראל מכה רבה מאוד אשר לא היתה כמותה מהיות ישראל לגוי, וזה הוא מסדרי הברית, אמנם מאידך גיסא האיר ה' פניו לישראל, העלם וקבצם מכל הארצות אשר נפוצו שם, ויתן להם את נחלתו לנחלה, ועוד הניף שנית ידו, ויגרש אויב מפניהם, ויתן להם את עיר קדשו ומקום מקדשו. וזה ענין תמוה, כיצד זה הושיע ה' את ישראל כשכ"כ לא היו ראויים לישועה, איך זה עולה בקנה אחד עם כל דברי הברית האומרת כי כשיסורו ישראל מאחרי ה' יסתי פניו מהם.

אמנם סוד הענין, כי ישועה זו בזכות העומר היא באה, מסדרי הנהגת ה' את ישראל קודם שובם אליו, למען ישובו אליו, למען יבואו בבריתו. וזה סוד מה שהיו אלו הישועות בימי העומר,

הבהרה והתנצלות [מדור דעת ציון]

והשקפתיים כמיטב מסורת התנועות הכפרניות בארה"ב. בין אם מיובר בגיור, באישות, בשבת או בכל נושא אחר – תמיד נמצא את אותם רבנים בראש המערכה לקעקוע יסודות ההלכה.

כל זאת נכון ושריר, אולם המודעה אליה התייחסתי לא רק שלא באה מחוגים אלו, ולא הייתה מטרתה כמטרתם של אלו, כי אם ההפך הגמור – היא באה מקרב אותם רבנים גיבורי חיל בציבור החרד"לי, אשר רואים היטב את הסכנה הנשקפת מרבני צה"ר לכלל ישראל ובראש ובראשונה לציבור שלהם, וכנגד המגמות של אותו ארגון ליצור רבנות אלטרנטיבית עם כשרות מפותקת, הם באו לחזק את הרבנות לעמוד על המשמר ולא לאפשר את הפרצה הזו. על-כן הם ראויים לשבח ולתמיכה, וצר לי שבשל אותו חוסר תשומת לב דנתי אותם לשבט שלא כדין. "שגיאות מי יבין, מנסתרות נקני".

בעלון הקודם תחת הכותרת "דרושה ממלכתיות חרדית" ביקרתי את תופעת ריבוי ההכשרים וקראתי להקמת מערכת כשרות אחת עבור ציבור יראי ה', אשר לא תהיה כפופה כלל לחוק החילוני. תוך כך התייחסתי למודעה מטעם קבוצת רבנים הנמנים על הציבור הדתי-לאומי, אשר קראה לחיזוק הרבנות הראשית ומערכת הכשרות שתחת אחריותה. מתוך חוסר שימת לב לא עיינתי די צרכי במודעה ובחתומים עליה, והתרשמתי כי מדובר בנסיון לחזק את הפרשנות בשם האחדות, וזאת על-מנת למצוא חן בעיני החילונים על חשבון ההלכה.

אכן, זו דרכם של חוגים מסוימים בציונות הדתית, והרבנים הנמנים על אותם חוגים מאוגדים רובם ככולם בגוף הניאורקונסרבטיבי המכונה 'רבני צה"ר'. מדובר בגוף הרסני לאומה ולהלכה, דווקא משום שהוא מתימר ליצור הלכה כלל-ישראלית בה בשעה שהוא רומס עקרונות יסוד הלכתיים

שאלות בכל ענין, להצטרפות לקבוצת השליחה, ולכלל ענין אחר, ניתן לפנות אלינו בדרכים הבאות:

yyy7@neto.bezeqint.net

077-3180775

079-5383396

זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו!

הועידה הארצית השנייה
"אגודת" קדושת ציון"
דרישת ציון על טהרת הקודש

תתקיים בס"ד ביום חמישי כ"ה באייר
באולמי זוועהיל, רחוב שמואל הנביא 26 ירושלים
תפילת מנחה ב-18:30 ומיד אחריה תחילת הכינוס

בהשתתפות רבנים ידועים

נכריז קבל עם ועולם
ארץ ה' לעם ה'

מגיעים מכל קצוות הארץ
גדול יהיה המעמד לכבודה של תורה

תחבורה למקום: קוים 3 ו-55
הרכבת הקלה: בין תחנות 'שבטי ישראל' ל'שמעון הצדיק'
וכן כל הקוים המגיעים מביתר [290 291 292 293 294]
עוצרים במקום

כיבוד קל במקום